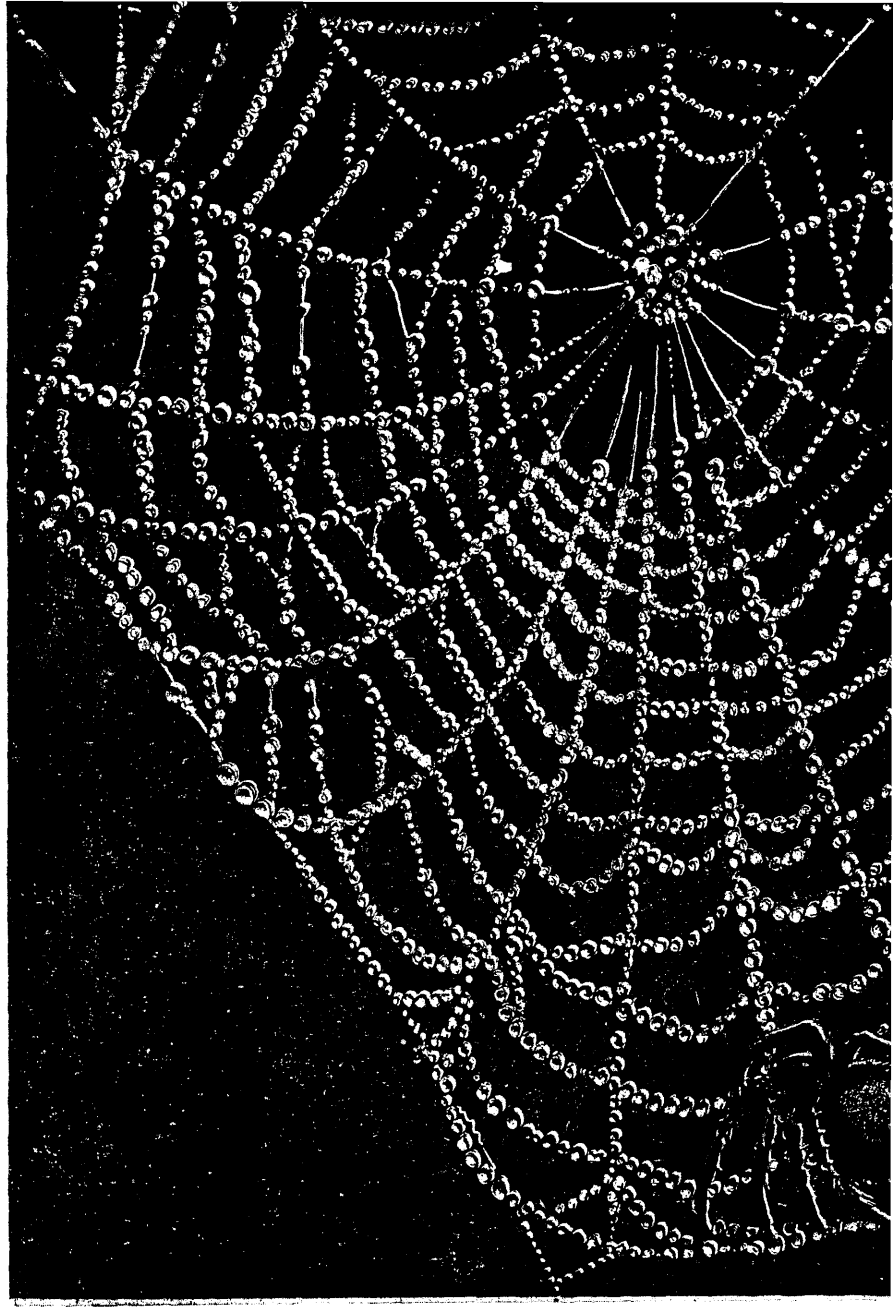
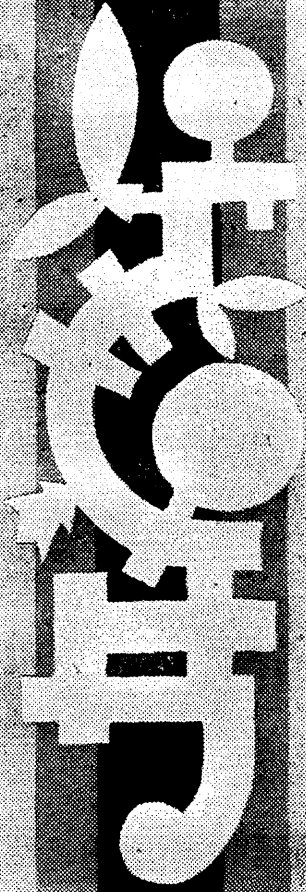

ROMAAN

JULI
1934

ROMAAN

Ekvaator

Kuiv koolitarkus tiitib: ekvaator on kujuteldav joon, mis lõikab maakerka idast läände täpsalt pooleks. Õpilased ja lugupeetud õpetajad kujutlevad siis selle järele, et seal kõrvetab päike lakkamatult lagipea kohal ja et kogu sellel joonel valitseb väga soe temperatuur.

Nüüd teame, näiteks, et Egiptuses võib külmetuda... Sumatras seisab 1400 m. kõrgusel neljanurgeline kivi, millelt võib selgesti lugeda: ekvaator. Et seal aga oleks ekvaator, ei näita loodus ise. Seal mässitakse end ainult tugevasti mantlitesse, sest et 1400 m. kõrgusel on külm. Tahtmatult peab seal mõtlema soojale ahjule, nagu need on kaugel põhjamaal.

Kuid see on ainult erand, nagu öeldakse, sest et ekvaator on kuuma ja ümber selle kujuteldava joone elavad kuumaverelised inimesed, tuliste kirgedega, kes tarvitavad sageli pistoda, puhkpüssi või nooli. Kuid ümber selle päikese lemmiktee hõljuvad väikeste põllekestega naised, kes tantsivad, üle mandrite ja merede kõlab elujaatamise ja rõõmu rütm... mandrist mandrini sirutab must rahvas omi käsi ja tänatukse päikest keha kõrgeima väljendusviisi, hõljumise ja igivanade tantsude abil.

Algame peale Aafrikast. Kui väsinud päev kaob mustendavasse õhe ja tähed lõövad särama käegakatsutavas kauguses aurava maa kohal, siis uriseb memba, väike käsitrumm, ja mürtsub boma, suur trumm, mis ripub kahe puu vahel... kutsub tulise vere võimas rütm üle tasandiku, läbi steppide, kaugele üles mägimaisse. Siis tantsivad mustad, ehituna ja maalituna, tantse oma jumalaile, odade klirin kutsub sõjatantsuks või sahistavad naiste põllekesed elujaatamist ja rõõme... Idast läände väriseb Aafrika tähisõudel tantsurütmist.

Tantsurütmid võnked virvendavad üle Atlandi ja lähevad edasi Ameerika põlismetsade triiphooone õhku, kus uimastavad orhideed värisevad liaani köidikuil. Puuma peab kinni hinge, kui indiaanlased metsiku kisa ja näoga kuivalgeil õil omi tantse tantsivad...

Teiselpool Vaikset ookeani aga Djokakartja sultan, Jaava saarel, piiratud oma saatjaskonnast ja tordaidist siidvarjest, sõidab oma paleesse, et vaadata pealt ikka ja jälle oma suguharu igivanu ja pühi tantse. Tantsijaiks on ta omad vennad — õrnad, saledad noored mehed, kes püha usinusega kannavad ette jumalaist antud saladust aastatuhandete vanusest sügavusest. Need tantsud on sellised, mida vaevalt on näinud kellegi silm. Jaavalased tantsivad oma rahva ajalugu, igavesti vältavat sündi-suremist, truudust ja äraandmist. Vürst siidbaldahiini all vaatleb seda tõsiselt ja mõtleb tagasi neile aegadele, kus neid tantse ei näinud ükski võõras silm...

Maakera teeb pöördeid kahekümnenelja-tunnilise rütmiga. Inimesed temal keerlevad pidustuse taktis, mida nad pühitsevad. Sünd, täiecali-

sekssaamine, võit, haigus, surm, kõik rõõmud ja kannatused leiavad lunastust hõljuvais tantsusammes, kehade paendumises ja käte tõstmises. Miljonid käed räägivad tantsides oma jumalaile.

On just nagu päike ekvaatoril lahkudes oleks jätnud järele rõõmud — just nagu poleks inimesed leidnud midagi ilusamat kui tantsu. Ainult meie, eurooplased, meie istume smokingis ja frakis, vooruslikult pikas ballikleidis igavusega lauaga — kusagil võõrastemajas ekvaatoril ja kuulame poolsuletud silmil igatsuslikus tangos või võpatavas foxtrotis põlismetsa südamelõoke, aga see ei tungi enam meie südamesse. Samuti igavalt tõuseb noor preili püsti, et tantsida seda tangot. Tema pikad, saledad jalad ei leia aga enam seda vererütmi, mis ühendab üle mere ja maa, läbi metsade ja džunglite, üle kõrvete ja steppide värvilise maailma oma igavese tantsuga ekvaatoril.

VASK JA TAIMETOIT

on verevaesuse arstimid

Anemia, verevaesus, haigus, mis tekib verepunaliblede vähesusest, on praegusel ajal leidnud uue arstimisviisi. Arstimisvahendina kasutatakse klorofüllii ja vaske.

Klorofüll on aine, mis annab taimedele rohelise värvingu ja mängib väga suurt osa kogu taime elus. Klorofüll on salapärasel viisil seoses hämoglobiiniga, mis on inimese ja loomade vere olulisem osa. Seega on olemas kindel biokeemiline side taime- ja loomariigi vahel. Kui vastavalt ümbertöötatud klorofüll organismi juhitakse, siis rea keeruliste reaktsioonide tagajärjena tekib häma; irrool, mis omakorda muutub hämoglobiiniks. Sellepärast söödetakse verevaesuse-huigeid suurel määral roheliste kaunviljadega, millised sisaldavad rohkesti klorofüllii.

Vaske on kaua aega peetud kihviseks olluseks. Kuid uuemad uurimised tõendavad, et teda sisaldab kaunis suurel määral meie veri, ja eriti just vere punalibled. Veel enam, vask aitab tugevalt kaasa uute punaliblede tekkimisele. Vere normaalse olukorra juures jätkub meile

neist vase annustest, mis leiduvad taime- ja lihatoitudes, milliseid igapäev sööme. Kuid verevaesuse puhul tuleb tarvitada vasesoolasid, peamiselt koos rauasoolaga.

Huviküllasemaid

ajalehti Eestis on kindlasti erapooletu

„Uudisleht“

Kõikide tähtsamate sündmuste kohta leiate alati üksikasjalised kirjeldused vastavate piltidega „Uudislehes“. „Uudisleht“ maksab tellides 105 senti kuus. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Põnevaid jutte

leiate „JUTULEHES“.

Ilmudes kord nädalas, maksab „Jutuleht“ tellides 45 senti kuus. Tellida saab postiasutustest.

ILMUB KAKS KORDA KUUS

ROMAAN

Nr. 14 (296)

15. JUULI 1934

13. aastakäik

ARNOLD BENNETT

Vaikivad vennad

Vennad - vanapoisid John ja Robert Hessianid istusid peale õhtusööki oma majas Bursley's Vana Lossi tänaval. Mary, nende teenija, koristas praegu lauda.

„Jäta kohvi lauale,“ ütles John, vanem vendadest, „härra Liversage tuleb meile.“

„Ja, härra John,“ vastas Mary.

„Märkmik!“ käsutas Robert lakooniliselt.

„Ja, härra Robert,“ vastas Mary.

Ta ulatas Robertile märkmiku, mis ripus kamina lähedal. Robert võttis märkmiku ja kirjutas:

„Miks tuleb Liversage meile?“ Ja lükkas märkmiku üle laua Johni juurde, millele viimane tähendas järgmist:

„Ei tea. Ta telefonis mulle, et soovivat meiega täna õhtul rääkida.“ Ja lükkas oma-kord märkmiku Robertile.

Peab tähendama, et see omapärane toiming soodustas vendadevahelist vaikimist. Nad olid oma elu parimas eas: 42 ja 39 aastased, oma võimete tipul. Nende vaikimine oli põhjustatud omavahelisest tülist ja kumbki ei soovinud teineteisega rääkida.

Kümne aasta kestes ei vahetanud vennad oma vahel ainustki sõna. Selle ajaloolise tüli hommikul Robert ei vastanud Johni küsimusele. „Well,“ ütles John endamisi, „ma annan talle väikese õppetunni. Ma ei räägi temaga

Arnold Bennett, kuulus inglise kirjanik, omandas populaarsuse juba oma esikteostega, mis väga huvitavalt ja huumoririkkalt käsitlevad inglise eluavalduste omapärasusi. A. Bennett'i teoseid iseloomustab hoogne ja ladus stiil, mis huumoriküllase käsitusviisiga seoses põhjustanud kirjaniku laialdase menu inglise lugejaskonnas. Eesti keeles on ilmunud A. Bennett'il „Suurhotell Babylon“ ja „Looduse“ romaanide sarjas „Armastus haua varjus.“ Käesolev lühijutt „Vaikivad vennad“ on iseloomustav A. Bennett'i omapärasele stiilile ja käsitusviisile.

enne, kui tema minuga.“ Ja Robert oma südametsa taipas seda idiootlikku otsust ja ütles endamisi: „Eks me näe.“ Mary esimesena märkas seda kangekaelset vaikimist. Siis panid seda tähele nende sõbrad, esiti härra Liversage, nende südamesõber, kes pidas Bursley's advokaadi ametit.

Vennad Hessianid kannatasid rängalt vabahtlikult endale võetud vaikimisest, ent nad kannatasid kui tõsised inglased, kui stooikud.

Sageli võis näha peale tööloppu, kuid Vana Lossi tänavat mööda jalutasid kaks sirget, tumedaverelist, pikakasvulist gentlemani, kinni pidades täpsalt 5-meetrilisest vahemaast.

Ent keegi ei soovitanud vaimuhaigete ravi-lat. Selline on uhkuse, tarmuka kangekael-suse ja harjumuse jõud.

Vaevalt oli sel õhtul lõppenud märkmiku kritseldamine, kui ilmus härra Liversage. See oli kuldjuukseline, lõbusa näoga ja elavate liigutustega jurist. Tema sõprus kestis Hessianidega juba koolipingist alates.

„Noh, kuidas läheb?“ tervitas Liversage'i John kahe piibumahvi vahel.

„Ja kuidas sul, vanapoiss?“ vastas Liversage. Talle pakuti tooli ja Robert kallast tassi kohvi.

„Mis uudist vahepeal?“ küsis John.

„Well,“ ütles Liversage, ja mõlemad vennad märkasid, et ta on ebatavaliselt tõsine, „testament avastati.“

„Susi teda sööks!“ hüüdis John. „Kunas?“

„Täna peale lõunat.“

Ja järgneva pikaleveninud pausi järele lisas Liversage:

„Jah, mu pojad, testament avastati.“

„Ent kus ta avastati, räägi, sa vana kägu,“ küsis Robert, „kus?“

„Selles tähtitud kirjas, mis oli adresseeritud teie õele ja mille ainult volituse põhjal postkontorist kätte sain.“

SISU:

Võiduloosil piletil;

Pruuditants;

Ülesvõtteid meie spordi-inimestest;

Saatuslikus keerises;

Vaikivad vennad;

Sind olen otsinud;

Geeniuse tee;

Süüdlane;

Väljasurnud loomaliigid;

Ruhinnalised mõistatused, moenurk.

Ning Robert asus venna seljataha . . .

„Oh, pagan võtaks,“ pomises John, „kes küll oleks võinud sellele mõelda!“

Hessianidel oli vanem õde pr. Bott, värvivabrikandi lesk, kes äkitselt suri kaks kuud tagasi rongil Manchesteri (isegi õe matusel skandaalitasid vennad, olles terve talituse kestes teine-teise suhtes tummad kui nukud). Pr. Bott oli rikas, arukas lesk, kellel olid mõned omapärasused, muude hulgas ka erakorraline salapärasus. Oli teada, et ta oli koostanud testamendi, ent peale tema surma testamendi ei leitud. Härra Liversage'i volitati ajama pärandustombu asja ja pärandus, testamendi puudusel, oleks jaotatud mõlema venna vahel. Kahteteist või kolmeteisttuhandet naela võib võrrelda rahalise isuäratava beef-steakiga, mis end kenasti laseb poolitada kahe isiku vahel. Nuga poolitamiseks oli juba tõstetud, kui, paraku! Testament! . . .

„Kuis sattus testament postile?“ küsis Robert.

„Käekiri ümbrikul oli teie õe oma,“ vastas Liversage, „ja saadeti pandi posti Manchesteris. Väga tõenäolik, et ta võttis testamendi endaga Manchesteri kaasa, et teda näidata mõnele advokaadile. Edasi võib oletada, et ta kartis testamendi kaotsimineku reisi kestes ja ta saatis oma nimele tähitud kirjas testamendi. Ent enne kui ta pärale jõudis, tabas teda äkitselt surm.“

Nüüd muidugi olid mõlemad vennad äärmiselt uudishimulikud, et teada saada testamendi sisu. Ent kas üks neist esimesena osutaks seda uudishimu? Mitte kunagi, ilmaski mitte! Nii siis oli lõpuks Liversage ise sunnitud ütlema:

„Ma mõnan, oleks vist soovitav teile ette lugeda testamenti, mis?“

Vennad noogutasid nõus olles.

„Pidage silmas,“ algas Liversage, „see ei ole minu testament, samuti ei ole mul temaga midagi tegemist olnud; nii siis kuulake lahkest. Ent pean veel tähendama, et pr. Bott on testamendi isiklikult koostanud. Testament ei ole just kõige täpsam vormi mõttes, kuid alla kirjutatud kõigi nõuete kohaselt ja seega omab täielikku seadusepärasust ja on maksev samuti kui oleks selle koostanud auväärne lordkantsler ise.“

Ta võttis taskust testamendi ja luges pidulikult ja iseteadvalt:

„See on minu testament. Teie olete mõlemad narrid: John ja Robert. Olen teile seda sageli korranud. Keegi ei ole seda mõistnud. Keegi ei mõista ka edaspidi, miks olete tülli läinud Annie Emery pärast. Teie olete endid karistanud, ent olete ka teda karistanud, lastes teda oodata kõik need aastad. Mina pärandan kõik oma varanduse sellele teist, kes abiellub Anniega. Ma usun, et annan teile sellega õppetunni. Teie vajate seda rohkem kui minu raha. Ent teie peate abielluma ühe aasta jooksul peale minu surma. Ja kui see, kes abiellub, lubab teisele 5 või 6 tuhat naela, selle vastu ei ole mul midagi. Kui aga ükski teist Anniega ei abiellu, jätan kõik oma varanduse preili Annie Emeryle, vallaline, manufaktuurkaupluse omanik, Kalda tänav, Bursleys. Ta väärrib midagi oma pettumise eest ja ta peab saama tasu. Härra Liversage, advokaat Bursleys, jääb minu testamendi täitjaks. Annan oma hinge Issandale ja loodan õnnist ülestõusmist.“

Alla kirjutatud: Mary Ann Bott, lesk.“

„Nagu ma juba tähendasin, on testament seadusepäraselt alla kirjutatud,“ lõpetas Liversage.

„Paber siia,“ hüüdis pingutusega John ja haaras testamendi.

Ning Robert astus venna selja taha ja kummardus üle Johni õla — selge tunnusmärk, et ta oli kohutavalt ärritatud.

„Ja sa tahad mulle kärbseid pähe ajada, et sarnane vilets paberitükk, mis pealegi nii narrilt koostatud, on seadusepärane. Jäta, poiss, sihukesed naljad,“ hüüdis John, tehes heroilisi katseid enesevalitsemiseks.

„Kordan seda: testament on täiesti seadusepärane,“ vastas Liversage, „juriidiline sõnastus on tarvilik, sest ta väldib arusaamatusi, ent praegusel korral ei ole ta mitte sunduslik.“

„Hm!“ oli Roberti seisukoht jurisprudent-sis, kui ta uuesti asus oma tugitooli.

„Well, ma arvan, mul tuleks lahkuda,“ tähendas Liversage lõpuks ja tõusis tugitoolilt.

„Oota,“ peatas teda Robert, „oleks vist

parem, kui sellest asjast preili... kui Annie'le midagi ei teata, mis?"

„Ma ei ütle midagi,“ oli Liversage nõus (ebaausalt ja kutse-eesika vastaselt varjates, et ta midagi siiski oli juba teatanud).

Ja siis ta lahkus.

Ning vennad istusid süvenenud mõtiskelus möödunu ja tuleviku üle...

Kümne aasta eest oli Annie Emery 23 aastane orb, kes alustas iseseisvalt ja julgelt oma äri. John armus Annie'sse tema tubliduse, tema naiseliku võlu tõttu. Ent paraku! Nagu juba Ovidius tõendanud, nii on see alati: naisel on väga raske meeldida ainult ühele mehele! Robert samuti armus Annie'sse. Mõlemad vennad süüdistasid teineteist vastastikku ebaausas ja ebavennalikus talitusviisis.

Ja nii see juhtus, et nad, solvatud uhkuse nimel, mitte ainult kümne aasta jooksul ei rääkinud teineteisega, vaid üks neist hävitas teise elu; samuti ebaõilsalt kohtlesid nad ka Anniet, kes kindlasti ühega neist oleks abiellunud...

Kell kaks hommikul John võttis taskust hõberaha ja osutas „kull-kirja“ liigutust.

„Kes läheb esimeseks!“ seletas ta.

Kummaline aisting läbistas Roberti, kui ta kuulis kümne aasta järele oma vanema venna sõnu, mis olid temale määratud. Ta tahtis vastata. Ta tajus tungivat, käskivat tarvidust rääkida. Ent ta ei suutnud. Midagi võimsamat kui tema tahe takistas teda rääkimast.

John heitis raha õhku, raha tiirles, langes.

„Kull!“ pomises Robert kuidagi karedalt. Ent see oli kiri.

Siis nad läksid magama...

Preili Emery kauplus asus Kivi passaažis, ent mitte peatänava pool, vaid vaikse Kuninga tänava otsas. Selle tõttu võis kauplusesse pääseda Kuninga tänava kaudu peaaegu tähelepanu äratamata. Seda asjaolu kasutas John Hessian. Tal oli sel juunikuu pealelõunasel tunnil, kui kodust lahkus, selline tunne, just kui terve Bursley teda vaataks.

Kauplus oli suletud. Kardinal elutoa aknal oma puhtusega osutas mugavat naiselikku perekondlikkust. John heitis kiire kartliku pilgu peatänava poole, ent kedagi ei olnud näha ja kloppis uksele.

„Oh, ma igavene narr!“ mõtles ta kloppides. Sest ta ei teadnud, milleks ta siia tulnud. Väga hea, ta võitis „kull ja kirja“ ja seega ka õiguse esimeseks Annie juurde tulla. Ent mis edasi? Õigus: ta kindlasti tahab naida Anniet raha kui ka Annie enda pärast. Ent mis edasi? Kuis suudab ta seletada oma jahe-dust, oma äraolekut ja pattu armastuse vastu, mis kestnud juba kümme aastat.

Siis ta lootis, et Annie teenija teatab talle, et perenaist pole kodus.

Annie aga ise võttis teda uksele vastu.

„Oh, härra Hessian!“ hüüdis ta, ja õrn ning sõbralik naeratus libises tal üle huulte.

„Ma just olin siit mööda minemas,“ tõralt algas John, „ma mõtlesin —“

Ent siiski mõne sekundi pärast istus ta juba saalis ja tema vasta tugitooli oli istunud Annie.

Ent peagi, pärast jutlemist asetas Annie sööginõud lauale. Seal ta nüüd oli. Annie ei näi üldse vastuseisemisega arvestavat. Imelik.

„Olen väga rõõmus, et tulin,“ mõtles John. „Korraldan selle asja päris hästi.“

John oli raskes seisukorras. Nad sõid ja keskustlesid, kuni süvenes hämarus ja Annie läitis tuled. John jälgis teda pilguga ja otsustas, et ta ei ole vananenud. Oli seesama tugev, sirge keha, sama joonte puhtus, sama nina, juuksed, sama silmade vaade. Ei. Ta polnud päevagi vanem.

Annie energiline ilme meeldis talle. Ning seal oli ka kummaline segu naiselikust pehmusest ja varjatud alistamise tahtest...

„Mu jumal!“ mõtles ta, „antud tingimusil teen talle ettepaneku abiellumiseks nädala jooksul, kõige rohkem kahe nädala jooksul.“

Ent veerandtunni möödumisel võitles ta meeletu kavatsuse vastu esineda ettepanekuga jalamaid. Ent võitlus oli möödas ja ta kaotas. Roosa abazuuriga lambi all ta siiski tegi ettepaneku.

Annie taandus näiliselt kokkununa.

Ja siis välkkiirelt ta sai tagasi oma tavalise endaarvustuse võime ja mõtles, milline võimatu narr ta küll on. Nüüd loomulikult ta nõuab, et ta lahkuks, ja süüdistab teda jultumuses.

Annie huuled värisesid. John valmistus lahkumisele.

„See on nii äkitselt!“ ütles Annie.

Taivas! Mu jumal! Milline kirjeldamatu rõõm! Annie võtab ettepaneku vastu! Ta võtab ettepaneku vastu! John hüppas toolilt ja ligines Anniele. Kuid ka Annie hüppas toolilt ja taganes. Tähendab, nii kergelt ta siiski oma võitu ei saavuta. Johni meeoleolu tunduvalt langes.

„Palun istuge,“ vaevalt kuuldavalt ütles Annie. „Ma pean järele mõtlema,“ tähendas ta veidi aja järele, näiliselt püüdes end rahustada. „Olete tuleval pühapäeval kirikus?“

„Jah,“ vastas John kõhklematult.

„Kui olen seal ja kannan valgeid roose kübaral, siis see tähendab —“

Ta langetas laud.

„Kas jah?“

Annie noogutas.

„Aga oletades, et teie ei ole seal?“

„Siis järgmisel pühapäeval.“

Ta tänas Anniet oma Hessiani stiilis: ta vaikis.

„Ma eelistan sedaviisi väljendada oma seisukohta,“ naeratas Annie tagasihoidlikult,

„see väldib teise tarviduse... nii palju... noh, teie saate muidugi aru?“

„Täiesti, täiesti!“ oli John nõus, „saan hästi aru.“

„Aga kui teie ei kanna roose,“ küsis John edasi, „kas võin siis teile kunagi kella viieseks teeks sisse astuda?“

„Igal juhul palun teid, teie ei tohi minuga siis rääkida, kui väljun kirikust. Palun.“

Kui ta sammus koju poole mööda vana Lossi tänavat, siis ütles ta endale, et imede ajastu ei ole veel möödunud, et kõige pealt ei ole ta mitte nii vana, kui seda näitavad matemaatiliselt tema vanadusaastad.

Annie puudumine kirikust järgmisel pühapäeval langetas ta tuju rängalt. Ent Robert ei olnud terve nädal kodus ning kogu maja kuulus temale ja tema unelmatele.

Kahe nädala pärast pühapäeval tõusis John väga vara. Ent Robert oli juba jalul. Kui John proovis oma uut kaelasidet, siis mingi õnnetu juhuse tõttu oli Robert ostnud endale mitte üksi uue kaelasideme, vaid terve ülikonna. Eine möödus tavalises vaikuses ja Roberti poolt Maryle tehtud märkusest järeldas John, et ka Robert kavatses kiriku minna.

Mõne aja möödumisel ilmes, et mõlemad ootavad, millal teine lahkub. John muutus juba närviliseks. Viimaks ei läbenud ta enam oodata ja läks välja. Vana Lossi tänaval ta heitis pilgu selja taha ja nägi, et Robert järgneb talle 50 meetri kaugusel. Oli suurepärane juunikuu päev.

John astus kiriku ja punastas. Kui ta oli erutatud, siis oli see ometi arusaadav, sest kõik tema eluõnn olenes järgnevaist paarist hetkest. Preili Emery'd ei olnud näha. Nüüd astus kiriku Robert.

Kui õpetaja hakkas lugema esimesi palve sõnu, tuli kiriku preili Emery. Ta liikus sellise teeseldud rahuga, mis on omane kogeenud reisijale, kes saabub jaama 5 sekundit enne rongi väljumist.

John vaatas ringi.

Annie kandis kübaral valgeid roose! Selles ei võinud olla mingit kahtlust. Milline rõõmuhoog vallutas Johni südame. Ta võitis Annie ja võitis 13 000 naela. Muidugi ta annab Robertile 5 000 ja tal oli praegu selline meeleolu, et naelte asemel annab Robertile guineasid. Ta ei kuulanud jutlusest sõnagi.

Peale jumalateenistust ta ootas, kuni kõik koguduseliikmed lahkuvad, et mitte murda oma sõna jumalikule Anniele. Ka Robert jäi kiriku. John oli põhjendatult pahane. Ta tõusis pingilt ja lahkus. Robert järgnes.

Nad lõunatasid suurejoonelises vaikuses.

John oli juba heas tujus ja kavatses Robertiga alustada sõprust, peale selle kui ta Annie juurest tagasi tuleb ja talle ametlikult kihlusest teatab.

Peale lõunat nad läksid jalutama, endastki mõista mõlemad ise suunas. Erakorraliselt ilus ilm sisendas neisse ülevoolava elurõõmu. Mis puutub Johnisse, siis läks ta jalutama vaid sellepärast, et ei läbenud enam kodus olla ja oodata kuni poole viieni, mil kavatses Annie külastada ja saada kihlussuudluse. Frakkmantlis ja torukübaras ta sammus mööda tuntut Lossi tänavat.

Kell pool viis oli ta Annie kaupluse ees.

Tema hämmastus ja viha olid kirjeldamatud, kui ta nägi Robertit, samuti torukübaras ja frakkmantlis, liginevat peatänavalt pasaaži.

Nad kohtasid ja nende süttinud hinged põrkasid vihaselt kokku.

„Mis see tähendab?“ küsis John metsikus vihas, ja kohe selle peate küsis Robert: „Mis põrgu päralt sina siin oled?“

Ainult pühapäev, nende nooblid riided ja Annie lähedalolek takistasid tegelikku kokkupõrget.

„Ma külastan Annie,“ ütles John.

„Mina samuti,“ ütles Robert.

„Hüva, kuid, veli, oled hiljaks jäänud,“ teatas John.

„Mis? Hiljaks jäänud? Mina hiljaks jäänud,“ hüüdis Robert põlastava naeratusega, „Täna!“

„Ma ütlen sulle, sa oled hiljaks jäänud,“ tähendas John, „võin sulle kohe kindlaks teha, et olen Anniele ettepaneku teinud ja et ta selle vastu võtnud.“

„Mina samuti!“ ütles Robert.

„Ära kisenda!“ ütles John.

„Ma ei kisenda,“ vastas Robert, „võin sulle tõendada, et oled eksinud, veli. See olen mina, kes Anniele ettepaneku tegi ja kes vastu võeti.“

„Millal tegid ettepaneku?“ küsis John.

„Reedel, kui see sind huvitab,“ teatas Robert.

„Ja ta võttis sinu ettepaneku kohe vastu?“ päris John.

„Ei. Ta ütles, et kui kannab täna kirikus valgeid roose kübaral, siis tähendab see seda, et olen vastu võetud,“ ütles Robert.

„Valelik!“ kisas John.

„Imelik mees! Ma loodan, et möönad vähemalt seda, et ta kandis täna valgeid roose kübaral,“ vastas Robert üleolevalt.

„Valelik!“ hüüdis John suurenevas ärevuses, „see oli, mis ta mulle ütles. Sulle ta võis ainult ütelda, et valged roosid tähendavad keeldumist.“

„Oh ei! Seda ta ei öelnud,“ ütles Robert veenvalt ja isetadvalt ja lisas põlastusega: „oled üks vana narr!“

Nad mõlemad hingasid katkendilikult, vihaselt põrnitsedes teineteist.

„Tule ära,“ ütles John, „tule ära, ta võib aknast vaadata. Siin meie rääkida ei või.“

Siis nad läksid. Nad läksid väga kiiresti kodu poole. Hämmastavalt kiirelt. Ja olles kodus nad alustasid. Ja enne kui nad lõpetasid, oli maja täis avalikku rahutust, sõnarohkust ja tegevust, mida on raske väärikalt kirjeldada. Ent kella kuue paiku Mary, pannes kaalule enda isikliku julgeolu, astus tuppa, või käesoleval korral arseenile, ja tõi nad mõistusele, tuletades neile meelde nende nime, seisuse ja hingamisepäeva. Siis ta teatas, et ei soovi jääda sarnasesse majja, ja lahkus...

„Ent miks tegid sa seda, kallim?“

Nende sõnadega pööras ei keegi muu kui Powell Liversage sel kuulsusrikkal õhtul, mis lõpetas veel kuulsusrikkama päeva, preili Annie Emery poole.

Paarikene oli maja aias, mis kuulus härra Liversage'ile ja mis asus Trafalgari tänaval.

„Jah, miks tegin seda!“ kordas Annie, ja ta silmis välgatas see tuluke, mida ei märganud Pow. „Kas nad ei väärinud seda? Muidugi, ma võin nüüd sinuga rääkida täiesti sürralt, eks ole? Mida sellest arvad? Nad mõlemad kümne aasta jooksul vaevalt tervitasid mind tänaval ja nüüd äkki ilmuvad nad minu juurde — lihtsalt sellepärast, et mängus on raha. Tõesti, ma ei uskunud, et mehed on niivõrd juhmid. Tõesti ei uskunud! Nad on su sõbrad, Powell, ma tean, ent see pole tähtis. Oli naeruväärt kerge neid ninapidi vedada! Nad sõna tõsiselt mõttes neelasid iga meelitust. Korraldasin asja vist hästi.“

„Sa ei tohi unustada, mu armas laps,“ ütles Liversage, „et nad tülitsevad sinu pärast. Ei taha neid kaitsta, kuid nad ei tulnud mitte ükski raha pärast. Oli suurem põhjus nende tulekuks kui raha.“

„Noh, siis oli see paha põhjus,“ vastas Annie. „Olen nõus,“ pomises Liversage.

Kuu oli väga veetlev ja romantiline kauge kiriku kupli taga, ja tema mõju paarikesele oli just sarnane, mida võis ennustada...

„Võib olla, oli mul kahju,“ sosistas viimaks Annie kauni naeratusega.

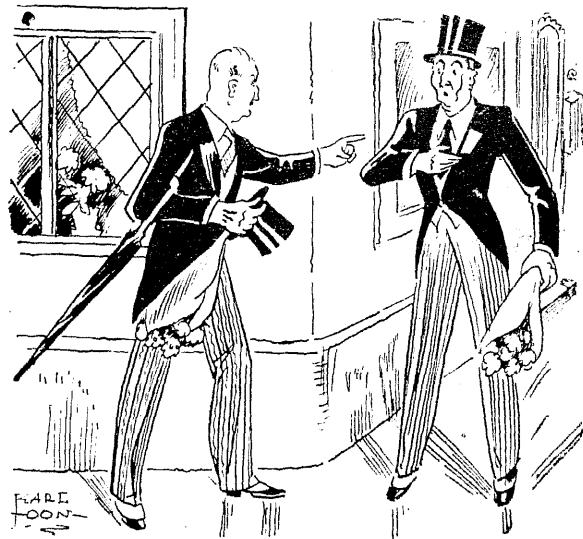
„Oleks olnud veidi piinlik neile seda teatada, et eile õhtul kihlusime. Nad oleks viimaks oletanud, et mina... noh, et mina sinu järele... Ei, nad on head, lihtsameelsed poisid. Tõesti head poisid,“ tähendas Liversage.

„Olgu kuidas on, ent pean sulle, armsam, ütleva, et ükski võim ei suuda mind selleks mõjutada, et puudutaksin nende raha!“

„Muidugi, kallim, muidugi!“ ütles Liversage, või õigemini parem osa temast. Pahem osa temas aga kahetses seda 13 000 naela võimalikku kaotsiminekut (pean olema tõetruu).

Ta puudutas Annie kätt.

Sel momendil Liversage'i ema kiirel sam-

„Ma ütlen sulle, sa oled hiljaks jäänud.“

mul tuli ligemale ja Liversage laskis langeda Annie käe.

„Powell,“ ütles ema, „siin on John Hessian ja ta soovib sinuga tungivalt rääkida.“

„Tont võtaks!“ hüüdis Liversage ja heitis kiire pilgu Anniele.

„Ma pean minema,“ ütles Annie, „lähen põlde mööda. Head ööd, proua Liversage.“

„Oota kümme sekundit,“ palus Liversage, „ja ma olen sinu juures tagasi.“ Ja ta jooksis kiirelt maja poole.

John, kelle välimus oli kahetsemisväärne, ootas saalis: „Pow, mul oli hirmus kokkupõrge Bobiga ja ma ei või kuidagi kodus magada. Ära küsi midagi. Anna mulle pigem tarvitada see vaba magamistuba. Tahan puhata.“

„Muidugi, meeleldi, Johnnie, meeleldi,“ vastas Liversage.

„Ja nüüd lähen ma kohe puhkama,“ ütles John.

Tund aega hiljem, kui Powell Liversage oli näinud oma pruuti viimase kodus ja tagasi tulnud ning tema ema juba magama heitnud, kostis klopimine välisukselt, ja Liversage avas selle Robert Hessianile.

„Vaata Pow,“ ütles Robert, kes oma venenaga välimuselt täiesti võistelda võis, „tahaksin täna öösi siin magada. Tõsiasi on see, et läks Johniga põrgu lahti, Mary jooksis ära ja Johniga ei või ma täna ühe katuse alla jääda.“

„Ent miks?“

„Vaata ei või praegu rääkida,“ ütles Robert, „luba mulle magamiseks teie vaba tuba, loodan, et su ema ei pahanda.“

„Kindlasti mitte, kindlasti tema küll ei pahanda,“ vastas Liversage.

Ta läitis küünla, saatis Roberti teisele korrale vabasse tuppa, ulatas Robertile küünla, tõukas mehe kergelt sisse, soovis head ööd ja sulges ukse...

Oo, milline öö!

Võiduloosi pilet

V. Inetzky

Ühes Peterburgi, praeguse Leningradi vastastikusel krediidiühisuses teenib Nikolai Prõgin, saades kuus palka 140 rubla. Prõgin on rahulik, soliidne ja hea inimene, üks neid tagasihoidlikke tüüpe, kes liiga kõrgelt ei hinda oma andeid ega arva ennast kutsutud olevat mingisuguse kõrge-ma ülesande täitmiseks siin ümmargusel maamunal.

Prõgini abikaasa aga oli koguni teistsugusest materjalist. Ta ei saanud ilma kadeduseta suhtuda kõigile neile, kes paremini elasid kui tema oma mehega. Kadedust tekitasid proua Prõginis majaomanikud, ettevõtjad, kes omasid väljasõitudeks omi hobuseid, eriti aga proua Prõgin kadetses neid daame, kes kandsid karusnahkseid mantleid.

Prõgin aga ei huvitunud sugugi oma hobustest ja muust niisugusest. Naise ohete puhul tähendas vaid rahulikult: „paljugi mis“, või jälle „mis see meisse puutub,“ „jumal nendega“ jne.

Sellest hoolimata tahtis Prõgin ka omada mingit illusiooni: ta omandas teise riikliku võidulaenu pileti, millise loosimisi toimiti märtsis ja septembris. Pileti number oli üksteistkümmend-üheksakümmend üheksa. Õnnetootlev number!

2.

Proua Prõgin oli alul väga õnnelik, lootes, et võidulaenu pilet tingimata peidab eneses kõike seda tulevast õnne, millest ta unistas — oma maja, omad hobused ja abonement keiserlikus teatris. Kuid aegade vältel, mil võitude nimekiri paljudel kordadel mööda läks numbrist 1199, nagu meie möödume meile mitte vajalikest ja tundmatuist inimesist, muutus kärsitu naine kurvameelseks ja tundis hirmu oma saatuse eest.

Rahulik ja veidi muretu Prõgin, omades võidulaenu piletit, otsekui koondas kõik omad lootused sellele piletile, ei unistanud enam palgakõrgendusest ja loobus ka tulusama teenistuskoha otsimisest.

Tema näis arutlevat: olgu aeg pikk või lühike, pileti peale ikkagi langeb võit. Sellepärast ei tarvitse ka erutada ennast uue koha otsimisega. Ainult kannatust ja oodata!

Aga see muretus just kurvas-taski proua Prõginit. Pealegi igal aastal tuli piletit kaks korda kindlustada kustutamise vastu ja kindlustusraha iga korraga aina suurenes. Seega kaunis kahtlased võidulootused nõudsid kaunis suurt kulu. See kõik viis proua mõttele, et pilet tuleb ära müüa ja saadud raha paigutada hoiukassasse, kus raha protsentide näol kasvab ja rikkust toob.

Jõudnud sellele seisukohale, proua Prõgin hakkas oma meest igal võimalikul ja võimal juhusel mõjutama, et see pilet ära müüaks, sest kasu on ju käega katsutav. Pealekämised tüütasid viimaks Prõgini, ja, kui siis juhuslikult üks povintsi kaupmees Prõginite poole sisse astus, müüdi pilet 625 rubla eest kaupmehele.

3.

Kuid proua Prõgin eksis. Kui proua oli hävitanud oma mehe kahjulikkude illusioonide ja endapette allika, ei muutunud Prõgin mitte milleski: ta teenis ühispangas edasi ja ei mõelnudki teise koha otsimisele, leides, et harjunud tegevust tema aastates ei ole enam kohane muuta. Ta leidis isegi põhjenduse, et „parem on hea vaenlane“, s.o. otsides paremat kaotame hea. Oma naisele ta ütles:

„Ma andsin sulle järele ja müüsin pileti. Ei usu oma õn-

ne sisse, ei ole ka vaja. Ja rohkem ära tüüta mind.“

Ja tõepoolest on väga raske aastate jooksul kujunenud harjumusi, nii töös kui ka üldse elus, isegi pisi-asjades muuta. Sellepärast Prõgin, kuigi ei omanud enam võidulaenupiletit, ei suutnud kunagi loobuda nende päevade ajalehtedest, mil avaldati võitude nimekirjad. Ehk on õnnejumala ratas peatuma jäänud numbrile 1199.

Ning siis juhtuski see. Prõgini alati rahulik süda hakkas kiiremalt tuksuma, käed löid värisema ja nägu tarretus. Võit! Pileti nr. 1199 on langenud 75 000 rublaline võit! Ainult mitte tema, vaid provintsi kaupmees sai selle suure võidu!

Pahaselt pigistas Prõgin lehe kokku ja viskas nurka ning kurjalt, kriiskavalt, võõra häälega karjus naisele:

„Ole rõõmus! Sinu pärast läks mu õnn vett vedama! Tola niisugune!“

Ütles ja läks välja. Alles hilja öösel tuli ta koju tagasi, lükkates paukudes ukse ja kolistades toolidega, laudadega ja saapakontsadega, otsekui hullunud kodukäija.

4.

Prõgin oli ennemalt tasakaalukas inimene. Temaga kohtudes tundsin koguni väikest kadedust tema hingelise rahu üle. Aga nüüd ei olnud endisest Prõginist enam jälgegi.

Nägu väljendas parandamata haavumist ja lootusetu äpardunud inimest. Silmavaade oli süнге, silmad ise haiglaselt kollased. Alati elurõõmsalt püsti pea oli ettepoole vajunud, õlad lõdvad. Sõbralik naeratus, millega ta mind kohtamistel tervitas, oli jäljeta kadunud. Siis kuulsin ka, et iga tühise põhjuse puhul tülitseb naise-ga, õhtutel ei tulnud koju; neil

ajul nähti teda kaardiklubis „sheleskat“ või jälle kusagil lotot mängimas. Ja siis mõni aeg hiljem, kõnelesid mulle tema korterinaabrid, et ühel päeval teatanud ta oma naisele:

„Ma ei või enam su varjugi näha. Tee, mida ise tahad! Annan sulle viiskümmend rubla kuus ja ela, nagu süda kutsub.“

Ja nädal peale seda jutuaajamist kolisidki mõlemad senisest korterist välja, üks ühele, teine teisele poole suures Vene riigi pealinnas.

Hulgal ajal ei kohanud ma Prõgin. Siis aga ühel suvepühapäeval nägin teda jälle. See juhtus ühes pealinna läheduses asetsevas suvituskohas, kuhu sõitsin tuttavaid külastama. Mind nähes mees kohmetas, tal oli piinlik ja ta ütles midagi mõttetut. Aga kui juba sammusime kõrvuti, hakkas ta mõistlikult kõnelema:

„Mängin lolli. Pärin hindasid, aga ostmiseks puudub raha. Kuid mõelda: ainult kaheksteistkümmend tuhat! Oleks raha, ostaks sõnalausemata ja kindlustaks vanaduspäevad. Ja — jaa!“

Ja vähese vaikimise järele, otsekui vastates oma mõtetele, seletas, et igal inimesel on oma parim õitsengu-aeg. Naiste juures see, näiteks, tähendab välimust. Õpetlase juures ilmneb see tähelepanuväärses teaduslikus töös. Kirjaniku õitsengu ajaks on teos, mille ta kirjutab ühe hooga, kergelt, ilma pingutusega. Kaupmehele on see aeg õnnestunud suures ärioperatsioonid.

Ning teesklemata kurbuses tähendas, et seda õnnelikku silmapilku ei tohi ükski mööduda lasta. Vaid tarvis on seda kasutada täiel määral, sest selline õitsengu-aeg iga inimese elus juhtub vaid kord ja ei esine enam kunagi.

Silmanähtavalt luges ta oma õitsenguajaks võidulaenupiletit, millist ei osanud kasutada.

5.

Nagu Prõgin hiljem ise mulle kõneles, juhtunud ta umbes aasta enne maailmasõda turul

nägema provintsikaupmeest, kellele omalajal müüs võidulaenupileti. Alul tahtnud ta kaupmehest mööda minna, et mitte lahti kiskuda vana haava. Kuid siis arvanud oma südant puistata ja oma saatust kiruda.

Alul mehed kõnelenud ühest ja teisest. Prõgin kaebas oma halva tervise üle, kaupmees — halva äritsemise üle.

„Häda on selles, et võlgadest kuidagi lahti ei saa!“ pihtis kaupmees.

„Tähendab, ka võit ei andunud?“ päris Prõgin umbusklikult.

„Milline võit?“ hämmastus kaupmees. „Mis juttu teie ajate?“

Alul Prõgin peaaegu vihasus: miks ta lolli mängib ja ennast kerjuslapsena kujutab?! Kuid siis Prõgin seletas loosi- loo ära.

Ärevalt kuulas kaupmees Prõgini juttu ja, kui teine lõpetanud, otse karjus:

„Issand Jumal! Sellise uudise eest olen valmis sind otse suudlema! Kümme protsenti võidusummast saad omale! Oh Issand! Mis meie, metsakolk- lased, ka teame!“

Lepiti nii kokku, et Prõgin muretseb vana võitudetabeli ja viib selle õhtul kaupmehele võõrastemajja, kus siis pidid tulema kõigepealt tublid liigid.

6.

Kell oli juba viie peal, pangad kõik kinni. Kuid pangakontorid olid veel avatud. Prõgin läks Saharji Ždanovi pangakontorisse. Olles tuttav ametnikuga, Prõgin sai peagi vajalised tabelid.

Seltskondlikke mänge

leiate raamatust

„Lõbusat ajaviidet“

See raamat on saadaval „Uudislehe“ talituses ja maksab 40 senti.

Kes raamatu hinna ära saadab, sellele saadetakse raamat postiga koju.

Kuid tabelites Prõgin ei leidnud midagi. Number 11-99 puudus üldse. Mida kuradit see tähendab?! Prõginil hakkas päris hirm. Kas ta tookord tõesti und nägi?

Prõgin mõtles ja mõtles, mõtles läbi kõik mõtted ja siis meelestus talle ajaleht, millest nelja aasta eest oli leidnud oma loosi numbri. Kohe pistis ta jooksma nagu poisijõmpsikas, jooksis nimelt ajalehetoimetusse, et vaadata tolle aasta ajalehtede kaustas vastava kuupäeva ajalehte.

Annud toimetuse käskjalale viiskümmend kopikat, sai Prõgin tolmunud ja peaaegu räbalates ajalehtede kausta.

Otsis välja 3. märtsi numbri ja võitude nimekirjas leidiski pealkirja: „75000 rubla võit- sid numbrid.“ Must valgel! Mitte mingit kahtlust!

Juba tahtis Prõgin toimetuse käskjalalt küsida, kuidas saaks lehe selle numbri pärisomanduseks, kui korraga märkas tühist pisiasja, mis muutis mehe päris soolasambaks.

Tabelis leidis küll number üksteistkümmend ja ka kaks üheksat oli, kuid nende vahel seisis üks nullikene. mis kogu värvi ära rikkus: tabelis seisis nimelt:

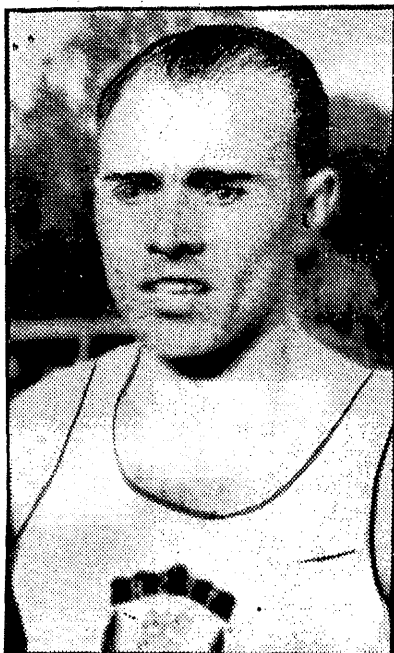
„Nr. 11 099.“

Provintsikaupmees ei näinud enam kunagi Prõginit: Prõginil, vilunud, soliidisel pangaametnikul, oli häbi minna ja üles tunnistada, et oli eksinud!

7.

Aga sel õhtul Prõgin sattus koguni teise kohta, kohta, millist ta uneski ei võinud näha — oma naise poole. Ja see tegi ta südame rõõmsaks, tundus, nagu oleks sajapuudaline võlakoorem ta õlgadelt ära võetud, justkui oleks tõeliselt loos talle toonud suure võidu. Ja sellest õhtust saadik Prõgin elab nagu kunagi aastate eest: meel rõõmus, elu rahulik ja muretu, vahepealsest pahurusest pole enam jälgegi.

„Siiski ma võitsin...“ lõpetab alati Prõgin, kui jutustab oma võiduloosi-pileti lugu.

E. Prööm,

kes tuntud Eesti parima pikamaajooksjana, on 23-aastane noormees, kellel ees seisab hiilgav sportlik karjäär. Vast ainult 2—3 aastat on sellest tagasi, kui ajalehtede veergude sporditeadetest hakkas silma torkama E. Pröömi nimi. Paari aastaga arenes ta suursportlaseks, kelle käes näivad põrmuks muutuvat kõik Eesti pikamaajooksu rekordid. Alles hiljuti purustas ta Beldsinsky nimel seisnud Eesti tippsaavutamise 3000 meetris, joostes selle distantsi läbi ajaga 8.51,2. Nüüd, äsjapeetud Eesti-Läti kergejõustiku maavõistlusel üllatas ta oma suurepärase 5000 meetri jooksuga, saavutades aja 15. 16, 4.

Prööm lõpetas äsja politseikooli kõrgema klassi ja teenib praegu Tallinna 2. politseijaoskonnas allkonstaablina. Ta on lõpetanud keskkooli ning aspirantide kursused. Nii spordiväljal kui ka ametialal on see suursportlane tuntud südamliku, lõbusa ja tubli seltsimehena, kelle kuulsus ja võidud ei tõsta ta isekust ega enese-armastust, nagu seda juhtub paljude teiste sportlastega.

Meie spordielu juhtivaid tegelasi.

Pärast esimesi spordimänge, mis teatavasti kõigiti õnnestusid, korraldati ühine koosviibimine, millest osavõtjaid näha ülal toodud pildil.

Olen vanaks jäänud...

ARNOLD LIIV

Jüri oli üks neist vähestest, ja ohkas. Kord oli ka tema sarkaselt lumehangede turjal ratsutanud, otsides sügavamalt hanget, aga nüüd ei oleks ta enam milgi tingimusel poja kõrval lumehangi mööda sumbanud. Jüri ohkas: esmakordselt tundis ta kogu võimsas kehas vanadust...

„Isa, täna sa ei keelagi mind lumehangedes müramast?“ kilkas rõõmust säravail palgeil poisikene, äratades isa mõtteist.

„Jookse, jookse, kuni väsid,“ sõnas Jüri, „kord tüned ka sina, mis on vanadus.“

„Oi, isa, küll sa oled täna hea! Aga ega meie emale kodus ei ütle, et lumes sumasime? Ega — ei, isakene!“ Nii vadistas poiss isaga „täitsamehe“ sammu pidades, kui nad linnapoole tagasi pöörasid...

Jüri peas aga pures mõte: olen vana, olen vanaks jäänud...

Jüri vaatas siledalt hobuse teelt tükk aega poja lumes sumpamist

SAATUSLIKUS KEERISES

Maailma uus romaani

(2. järg.)

Romaani „Saatuslikus keerises“ senine sisu

Kaubaurikule Antje Boddenkuhl võetakse Hamburgis uus laevapoiss Henrik Jensen. Reisil muutub aga poisi elu kibedaks, sest kõik sunnivad teda tegema igasugu töid ja iga tühise äparduse puhul tuleb palav „saun“. Ühel kardetaval silmapilgul hüppab poiss tagaajaja eest merre, kust laeval olev ainuke reisija Dittmar poisi ära päästab ja oma kajutisse asetab. Pärast mitmeid vahejuhtumisi teatab Henrik Jensen, et ta on neiu ja tal tungiv tarvidus sõita Brasiiliasse. Vihane kapten lepib lõpuks olukorraga ja võtab neiu oma hoole alla. Riosse jõudes lahkuvad Dittmar laevalt, kuna kapten läheb neiuiga linna, sellele vajalikke esemeid ostma. Neiu läheb kaubamajja, kuna kapten jääb lähemasse baari teda ootama.

„Oh, reeder, Fieken andestab oma vanamehele selle patu ja rõõmustab, et tal on keegi, keda mehe äraolekul kiusata!“

Sellelugu oleks lõppenud.

Nii mõtteid mõlgutades Stapenbrink pühkis laubalt higi, mis voolas ojadena.

Neetud ilus linn, too Rio... kuigi mitte kõige ilusam, nagu mõni inimene väitis... kuid sellel ilusal linnal oli neetud halb omadus: ta omas salaliku, painava kuumuse, mis küpsetas inimesed läbi ning muutis nad lõdvaks ja roidunuks. Päike kõrvetas halastamatult. Asfalt tänaval oli peegelsile ja läikiv, nagu äsja valatud.

Stapenbrink heitis pilgu kellale.

Pagana pihta, piiga viibis juba tund aega äris ning kustki ei paistnud veel ta heledajuukselist pead.

Naised olid ju kõik ühesugused! Kui nad hilpudes võivad sorida, nad ei leia enam algust ega lõppu!

Stapenbrink laskis omale uue klaasitäie jooki tuua ning ootas veel pool tundi. Siis ta muutus rahutuks. Ta õiendas arve ning astus tänavale.

Kaua ta seisis kaubamaja ees ning võitles enesega rasket võitlust.

Viimaks ta astus otsustavalt ärisse.

Lakutud välimusega isand, völlanäoga — nagu Stapenbrink nentis mõttes — tormas talle vastu ja küsis ostja soove. Jakob Stapenbrink võttis taskuräti ning nuuskas nina aeglaselt ja põhjalikult, et oma üleolekut tunda anda tollele lakutud ahvile, ja küsis: siis:

„Poolteise tunni eest siia ärrid tuli noor neiu... nii... sale ja blond... Kas teate, mis on blond?“

„Aga loomulikult, härra kapten!“ patras müüja vigases saksa keeles. „Mina ise teenisin daami, kuna ta ei mõistnud portugali keelt. Ta ostis lihtsa veetleva kleidi ja veidi pesu ning lahkus ärist umbes tunni aja eest.“

Jakob Stapenbrink jäi müüjale hämmastunult otsa vaatama, nagu räägiks mees idamaa muinasjuttu.

„Tunni aja eest? See pole võimalik! Siis oleksid pidanud teda nägema!“

„Vabandage, senhor, meie äril on mitu ust. Daam lahkus sealtkaudu!“ Ta osutas käega tagapool olevale uksele, mis viis nähtavasti kuskile põiktänavasse.

Jakob Stapenbrink seisis sekundi kui pähelöödult. Siis ta äkki tõukas hoolimatult kõrvale elegantse müüja ja tormas vandudes tagaukse juurde, avas selle ning seisis kitsal põiktänaval. Veidi eemal mängisid poolpaljad, päevitanud lapsed.

Stapenbrink seisis ja vaatas ümber. Polnud jälgegi neist!

Rio de Janeiro oli neelanud Inge Jenseni.

„Antje Boddenkuhl!“ kapten seisis ning ei mõistnud enam maailma ega inimesi. Noor neiu, kena ja armas, selge silmarõõm igatühele, hellitatud ja armastatud, kellele anti raha, et ta võis end veel ilusamaks muuta, kui ta juba oli, keda taheti tütreks Blankenesesse viia, väikesesse majja ilusa roosiaiaaga... see neiu vedas ninapidi vana meremeest, laskis teda oodata baaris kuni viimsepäevani ning kadus ise tagauksest.

Milleks?

Mida otsis neiu Rio de Janeirost? Linnast, mille elanikud Stapenbringi arvates olid enamuses kelmid ja kaabakad!

Sapises meeleolus Stapenbrink pöördus ning sammus lühemat teed sadamasse. Laevatrepp nagises ja õõtsus kapteni vihaste sammude all. Mehed pardal hämmastusid nähes kaptenit üksi tagasi tulevat.

Bloom läks kaptenile vastu.

„Piiga jooksis ära!“ karjus talle vihane Stapenbrink, nagu oleks ohvitser süüdi neiu kadumises. „Jättis mu istuma ja kadus!“

„See on juba...“

„Me ei või jätta teda siia pörgusse! Kõik mehed dekile! Tahan nendega kõnelda!“

Kolm minutit hiljem kõik mehed olid kohal. Kuna nad viibisid laevas — Stapenbrink andis põhimõtteliselt maaluba alles siis, kui laev oli sadamas viibinud vähemalt kuus tundi... et poisid harjuksid õhuga ning kohe

halbadele mõtetele ei satuks — kõik olid kohal.

„Poisid, kuulake!“ ütles kapten. „Meie väike laevapoiss laskis jalga. Kas meelega või mitte, pole teie asi, mõistate? Suurem osa teist tunneb hästi Riot. Lasen teid nüüd maale... kes piiga tagasi toob, saab sada marka!“

Viie minuti järgi mehed olid läinud. Laevas viibisid vaid vahimadrused ja kapten, kes istus süngena kajutis.

Keegi koputas kajutiuksele. Kapten ärkas mõtteist. Vahimadrus astus sisse ning ulatas kaptenile kirja.

„Äsja toodud räpase segaverelise poolt!“ ta lüüsis selgituseks ja lahkus.

Kaheldes Stapenbrink vaatles valget ümbrikku, millele käskjalg jätnud omad mustad sõrmejäljed. Siis ta avas ümbriku ja luges:

„Armas, kallid kapten Stapenbrink!

Olete kindlasti väga pahane ja kirute tänamatut Inge Jensenit, kellele osutasite nii palju head ja kes Teid petnud.

Palun Teilt südamest andeks, armas kapten, kuid ma ei saanud toimida teisiti. Hoolitsesite isalikult minu eest ning tahtsite viia mind tagasi Hamburgi. Ma ei saa seda teha, pean jääma Brasiiliasse. Laevapoisi osa polnud tuju, vaid kibe paratamatus.

Täna Teid südamest kõige eest. Täna ka Teie ohvitser. Raha, mis mulle andsite, palun jätta mulle mõneks ajaks laenuks. Saadan teile kindlasti tagasi. Praegu aga see tähendab mulle suurt abi.

Ma ei unusta Teid kunagi, armas kapten, ja kui kord jälle tulen Hamburgi, mu esimene käik on Teie juurde.

Ärge olge mulle kuri ning uskuge — ma ei saanud teisiti!

Teie tänulik

Inge Jensen.“

Jakob Stapenbrink laskis lehe langeda ning vaatas mõttes enese ette.

„Seda mõistku keegi teine! Pagan teab, mis teda siin Rios kinni peab?! Või on see kuidagi ühenduses Dittmariga?“

Aeglaselt ta pani kirja lauale.

„Tja, pole midagi teha... inimese tahtmine on taevariik! Kui ilus oleks, kui... Aga mis ei ole, seda ei ole!“

Ta võttis mütsi ning lahkus kajutist. — — —

Kui Inge Jensen lahkus kaubamajast, ta seisis minuti kõheldes kitsal tänaval, teadmata, kuhu pöörata.

Neiu kuju äratas tähelepanu. Väikesed räpased neegripoisid jäid ta ette seisma ning silmitsesid neiu kuldblond juukseid varjamata imestusega.

Heitnud kiire pilgu seljataha, neiu samus kiirelt edasi. Ta jooksis risti ja põigiti läbi Rio tänavate, möödus Rio ilusamast paigast do Mangue kanalist, mis palistatud kõr-

gete palmidega, moodustades paradiislikult ilusa alleet... vasakul ja paremal suurepäraseid ehitused. Ärritusest ja rahutusest neiu vaevalt märkas midagi. Mehaaniliselt ta liikus edasi, actuna mõttest eemale jõuda sadamast ja peatänavast, kus ootas kapten Stapenbrink.

Väsinuna ta astus lõpuks väikesesse kohvikusse, et puhata ja koguda mõtteid.

Rüübates kanget, lõhnavat kohvi ta mõtles kõigele. Mõtles viimasele aastale tööpuuduse ja kasvava viletsusega. Mõtles viimseile kuudele, mis täidetud alalise, ahastava ootusega.

Ta ootas kirja Brasiiliast.

Kirja Valter Wendt'ilt.

Ja need kirjad, mis aasta läbi järjekindlalt leidsid tee neiu juurde ja mis ütlesid alati sama: „Veel lühikest aega, siis võid tulla!“ — need kirjad jäid äkki ära.

Alul neiu oli lohutanud end mõttega, et kiri võis hilineda. Ta teadis ju, kui keeruline oli kirja teekond Brasiilia ürgmetsast Hamburgini. Iga päev ta ootas kirjakandjat, kuulas palavikulise ärritusega ta sammu trepil ning seisis pettununa kojast, kui kirjakandja möödus ta uksest.

Töötaolu muredega liitus mure peigmehe saatuse pärast.

Nad teenisid mõlemad samas ettevõttes, mees inserina, Inge Jensen sekretärina. Iga päev kokku puutudes nad õppisid armastama teineteist ja kihlusid. Abiellumisega nad tahtsid oodata kuni ajad paranesid. Siis firma, milles mõlemad töötasid, sattus raskustesse. Hulk ametnikke vallandati, nende hulgas ka Valter Wendt. See oli raskeks hoobiks mõlemale.

Neiu oli see, kes ei kaotanud lootust, kes ikka jälle julgustas noormeest ja ütles, et Valter oma teadmiste ja tublidusega pidi leidma tööd... Mees katsetas. Asjatult.

Siis tuli kiri Valteri onupojalt Brasiilias, kes omas Madaira jõe ääres suurt karjakasvatust. Ta vajas tööjõudu ning oli nõus Valter Wendti oma juurde võtma. Inge pealekäimisel Valter oli nõustunud. Brasiilia oli võimaluste maa, seal võis ehk siiski midagi saavutada, oli neiu öelnud. Kui Valteri seisukord muutus kindlamaks, Inge pidi talle järgnema ning nad tahtsid abielluda seal.

Ning siis Valter sõitis Brasiiliasse.

Ärasõidul neiu oli töötanud, et jääb truuks mehele. Neiu pidas sõna.

Esimesed kirjad peigmehele olid täis julgust ja lootust tulevikku. Siis tulid lahkeliid. Tekkisid arusaamatused Valteri ja onupoja vahel, kuni ühel päeval Valterilt saabus kiri, milles teatas, et lahkunud onupoja farmist ning leidnud uue koha kellegi jõuka brasiillase istanduses. Kuigi see oli lihttöölise koht, Valter lootis kiirelt edasi jõuda.

Siis esmakordselt Inge oli tundnud mingit seletamatut hirmu ja rahutust. Mingi sisemine hää sosistas, et neiu ei sõida kunagi Brasiiliasse, et kõik kavatsused luhtuvad. Armas-tus mehe vastu oli aga kiirelt võitnud kahtlused ning andnud uut usku ja julgust.

Siis firma, milles Inge Jensen töötab, lõpetas tegevuse. Neiu jäi tööta. Ta ei tahtnud tülitada peigmeest oma muredega ning vaikus oma seisukorrast. Üksi ta võitles muredega ja raskustega. Ta sai pisut toetust nooremalt vennalt, kes teenis liftiboy'na suuremas Hamburgi hotellis ning oma igatsuse laevapoisiks hakata pidi esialgu edasi lükkama.

Siis tuli kiri, milles Valter teatas, et oli saanud ülevaatajaks. See edu rõõmustas ja julgustas neidu, kuna tõendas mehe tublidust.

Veel üks kiri leidis tee Inge väikesesse tuppa — siis järgnes vaikus.

Kaks kuud, kolm kuud, neli kuud vaikimist.

Neiu kirjutas neli, viis kirja. Kirjad läksid üle ookeani, ei tulnud tagasi... kuid nad ei toonud vastust.

Õhtuti sale, kahvatu Inge istus oma väikeses toakeses, mõtles ja tundis hirmu peigmehe saatuse pärast. Valter oli sageli kirjeldanud ürgmetsa hädaohtusid, inimese võitlust loodusega... kui kergesti võis mingi õnnetus juhtuda. Haigena ja abituna ta lebas ehk kuski, ning polnud kedagi, kes oleks aidanud.

Siis tulid päevad, mil Inge seisis Elbekaldal ja nägi laevu mööda sõitmas. Suuri majesteetlikke luksusaarikuid inimestega, kes ei teadnud midagi muredest ja puudusest... suuri, kohmakaid kaubaarikuid.

Nad kõik sõitsid üle mere. Mõned neist Põhja-Ameerikasse, mõned ka Lõuna-Ameerikasse, kus viibis Valter Vendt, kellest polnud mingit elumärki.

Ning äkki valmis plaan: sinna sõita, äkki seal olla, aidata, kui tarvis... koos armastatud mehega võidelda... tema juures olla, mitte enam Hamburgis istuda, üksi, ümbritsetuna hallist, lootusetust päevast, tuhandeist mõttest, mis hävitasid julguse ja lootuse.

Ingel polnud raha sõiduks. Kuid ta omas kaht tugevat, tervet kätt ning ei põlanud tööd. Neiu käis laevakontoreis, käis kaptenite jutul, pakkus oma tööjõudu. Asjata.

Kuni ta vend ühel päeval särasilmil jutustas, et saanud eestkostjalt kirjaliku loa laevapoisiks hakata. Ka arstitunnistuse poiss oli omale muretsenud... siis neius tekkiski kummaline, julge mõte: mina sõidan laevapoisina! Tõmban selga Henriku riided, lasen juuksed lühemaks lõigata.

Ta läks laevakontorisse ning sai laevapoiisi kohta „Antje Boddenkuhlil“.

Nüüd Inge Jensen oli Rio de Janeiros.

Ta istus brasiilia kohvikus, kõrval väike

sumadan mõne tarviliku riietusesemega, ning vaatas aknast tänavale.

Neiu oli jälle üksi. Keegi ei suutnud teda takistada oma kavatsusi teostamast.

Inge Jenseni mõtted pöördusid „Antje Boddenkuhlile“. Nii valus oli petta heasüdamlikku Stapenbrinki! Kuid ta ei saanud teisiti. Iga hinna eest ta pidi jõudma Valter Vendti juurde!

Palunud kelnerilt paberit, neiu kirjutas kirja Stapenbringile. Siis ta maksis arve ja lahkus. Tänaval Inge kutsus segaverelise poisikesse, andis talle raha ja kirja ning palus selle viia sadamasse „Antje Boddenkuhlil“ pardaie.

Neiu järgmiseks ülesandeks oli järgi küsida, kuis pääsis kõige kiiremini Manaosse. See oli lähim linn istandusele, milles töötas Valter Vendt.

Pika otsimise järgi ta leidis reisibüroo.

„Manaosse?“ kordas ametnik neiu küsimust ning vaatles teda hämmastunult. „Sõidate rannasõiduliini aurikuga põhjapoolle, Parasse, ning seal sõidate edasi suurel Amasoonase aurikul.“

„Kui kaua vältab reis?“ küsis neiu.

„Juba homme võite alustada teekonda „Caravellas'il“. See on ilus, kiire aurik. Umbes kolme nädala pärast olete Manaos.“

Inge vaatas ehmatanult noormehele.

„Kolm nädalat?“ Ta mõtles hetke. „Kuis pääsen edasi?“

„Oleneb sellest, kuhu soovite sõita.“

„Tahaksin ühele istandusele. Selle omanik on senhor Catalao...“

„Oo, senhor Catalao!“ Mehe häälest kostis aukartust. „Senhor Catalao on rikkamaid mehi Brasiilias. Suurte kummiistanduste omanik. — Kõige parem on, kui Manaos istute postiaurikule, mis viib teid kahe päevaga Sao Joaoosse, ning kui Manaost teatate senhor Catalaole, ta saadab teile oma auriku Sao Joaoosse vastu.“

Ametnik kohtles nüüd neidu sellise lugupidamisega, nagu oleks neiu Catalao tütar.

Inge ostis pileti aurikule „Caravellas“, ning maksis selle eest suurema osa summast, mis Stapenbrink talle andnud.

Tänavale jõudes tal oli soov võimalikult ruttu jõuda kuskile hotelli, et mitte kohata juhuslikult mõnda inimest „Antje Boddenkuhlilt“. Õnneks neiu leidiski varsti korraliku, odavana võõrastemaja.

Kergendustundega ta sulges ukse oma järele ning tõmbas kleidi higiselt kehalt. — — —

Imelik rahutus valdas Inget „Caravellas'i“ pardal. Ta seisis reelingi juures, vaadeldes võrratut rannamaastikku, — rohelist üppuvaid künkaid vaheldumas kaljudega... jalutas dekil võõraste, segavereliste reisijate keskel ja mõtles lakkamatult Valter Vendtile. Midagi pidi olema juhtunud Valterile, ta aimas, tundis seda! Telepaatilisel teel see kandus neiusse, põhjustades painajaliku rahutuse.

Kuuendal sõidupäeval neiu astus varahommikul dekile, et värskes õhus peletada muremõtteid.

Varase tunni tõttu oli vähe inimesi dekil. Inge Jensen astus aeglaselt reelingi juurde.

Äkki ta jäi hämmastunult seisma, pilgud kiindunud mehele, kes oli lahkumas dekilt.

„Dittmar!“ läbistas neidu ehmatus.

Ta seisis hetke kui halvatalt, siis ta jooksis kohale, kus ta näinud meest, vaatas trepist alla, — seal polnud kedagi. Inge käis läbi kõik ruumid laevas — Dittmarit polnud kuskil.

Neiu silitas käega üle näo ja naeratas. „Näen juba viirastusi!“ ta mõtles. „Kuis Günter Dittmar peaks sattuma „Caravellas’e“ pardale?“

Caravellas“ peatus pool päeva Bahias. Inge otsustas linna vaadata.

Liftiga ta jõudis mõne minutiga välja allinnast Bahiast uhkele terassisarnasele platsile, mille ääres asusid toredad ehitused.

Neiu pööras peatänavalt põiktänavasse, milles elasid peamiselt neegrid. Madalate, räpaste majade ukseid olid lahti. Õhk oli tulvil vastikut haisu. Vanad neegrinaised istusid tänaval ja kähiseval häälel pakkusid müüa banaane ja sigarette. Köhnad, paljad lapsed püherdasid tänavatolmus. Kuskil trepil istus neegrinaise ja otsis lapse peast pisiloomi.

Inge Jensen peatus. Ta oleks meelsasti edasi jalutanud... kuid tänav muutus ikka kitsamaks ja mustemaks, ümberhulkuvad kogud silmitsesid teda häbematu uudishimuga. Ning äkki neiu pilk langes õnnetuskohtule, mis pani ta vere tarretama: Pidalitõbine!

Inge pöördus ning põgenes laevale.

Edasi kestis sõit. Kuumus muutus väljakannatamatuks. Telkkatustel lebasid inimesed väsinult ja roidunult.

Inge Jensen kannatas raskelt kuumuse all. Ta igatses jahedamat tuuleõhku... apaatselt ta pilk rändas üle reelingi ega suutnud näha midagi.

Mõnikord neiu oli tunne, et veri soontes oli kuivanud.

Viimaks laev jõudis Parasse.

Neiu lootis kohe edasi sõita, kuid ta pettus. Ta pidi ootama kaks päeva. Kaks väärtuslikku päeva neiu pidi veetma tegevusetult, painav mure südames.

Kuskil inimene ei tunne end nii üksikuna ja mahajäetuna kui suures linnas, võõrast keelt rääkivate inimeste keskel.

Sihitult Inge Jensen rändas läbi tänavate, pöördus ikka jälle sadamasse, oodates laeva, mis ta edasi pidi viima.

Istus siis jälle tundide viisi odavas hotellitoas ega suutnud vabaneda mõttest, et Valteriga õnnetus juhtunud.

Kaua ta ei püsinud toaski.

Neiu läks kohvikusse, jõi jüälimonaadi ja tundis end inimeste keskel sama õnnetuna kui ükski olles.

Kuni äkki mees istus ta laua juurde, heledas ülikonnas, mis oli teravas kontrastis ta pronksivärvi näonahaga. Must läikiv juus, mustad tulised silmad, tugev nina, suu veripunaste huultega — omapärane, kõitev nägu.

Inge tundis mehe uurivaid, põletavaid pilke näol ja kehal.

Mees suitsetas sigaretti ning rüüpas vahevahel veini klaasist.

Inge Jensen oleks meelsamini tõusnud ja lahkunud. Juba teel Riost Parasse neiu oli äratanud tähelepanu, ta blond juus ja sale kogu oli saanud mõnegi imetleva pilgu tulistest silmadest. Kuid veel iialgi ükski mees polnud vaadanud teda sellise põletava, lõõmava pilguga, kui too brasiillane.

Neiu pöördus ning tahtis kutsuda kelnerit. Äkki mees astetas oma pruuni käe neiu käele. Inge ehmatas, püüdis vabastada kätt. Võõras vaatas neiu näkku ja ütles halvaks saksa keeles:

„Olete sakslane. Näen seda teie juustest. Ka inglannad omavad blonde juukseid... kuid see on teistsugune. Teie juus on kui üksikuist kuldniiitidest punutud...“

Inge Jensen vaatas mehele vaenlikult näkku. Midagi neius hoiatas mehe eest, kelle pilgud ja sõnad väljendasid taltsutamatu kirge.

Viimaks neiu õnnetus vabastada oma kätt. Mees jätkas vestlust, nagu oleksid nad vanad tuttavad.

„Homme sõidan jälle Sao Joosse ning sealt edasi rancholt ranchole, müün asunikele tarbeasju... põllutööriistu, tubakat, riideid ja veini... ning ostan neilt vilja, kohvi, banaane, riisi...“

Neius tärkas huvi võõra vastu. Mees kavatses sõita Sao Joosse... ka tema sõitis sinna. Mees kindlasti tundis maad... võibolla ta võis neiu anda näpunäiteid.

„Ka mina sõidan Sao Joosse!“ Inge lausus kõheldes.

„Oo, siis meil on ühine tee! Teie sõidate ka „Acrac’uga“ Manaosse ning sealt postiaurikuga edasi? Sõidate kindlasti mõne saksa asuniku juurde Aripuani kaldal. Tunnen neid kõiki. Kui soovite, viin teid oma paadis Sao Joost edasi...“

Võõras rääkis elavalt, tungivalt. Neiu meeldis mehe julge nägu. Silmad vaid hoiatasid teda. Nood silmad, mis õgisisid neidu lakamatult... aga võibolla ta eksis. Omasid ju lõunamaa inimeste silmad tulisema läike kui eurooplaste omad...

Inge tõusis. Mees järgnes talle küsimata. Ta vestles elavalt Brasiilia elust-olust ning

saatis neiu hotellini. Enne lahkumist ta tutvustas end: Pedrito de Gayaz.

Hääletult libises laev läbi vee.

Järsku, ilma üleminekuta saabus troopika-õõ. Hõbedasena säras kuusirp taevavõlvil.

Tumeda, õudse vallina seisis troopika-mets kaldal.

Vaikusse lõikus äkki jaaguari kisa, kustki vastas ahvide häälitsemine, melan-hoolne, otsatu kurb kaebe mustendavast ürgmetsast.

Inge Jensen oli üks laevadekil.

Viimaseil päevil ta oli veidi rahune-nud. Pedrito de Gayaz oma vestlusega oli juhtinud mõtted mujale.

Üksi jäädes raske mure laskus jälle hingesse.

Inge Jensen igatses äkki sõpra.

Seal ta seisiski juba neiu juures. Oli tulnud kuulmatult. Inge tundis äkki mehe kuuma hingeõhku oma põsel.

„Kas see pole ilus?“ sosistas Pedrito de Gayazi hääli meelitavalt.

„See kõik on mulle nii uus ja võõras, et vaevalt suudan seda mõista!“ vastas neiu.

Brasiillase suu oli väga lähedal neiu kõrvale.

„Te mõistate seda kõiki, kui teid juhib keegi, kes tunneb seda maad! Mõistate mind?“ sosistas mees.

Neiu ei vastanud.

„Rääkisite, et Aripuani ääres elab mees, kelle juurde tahate sõita. Ta tuli siia, jättis teid üksi... ja siis ta ei kirjutanud. Kas usute, et ta veel mõtleb teile?“

Inge Jensen pöördus ja vaatas brasiillase tumedasse näkku. Pimeduses ta nägi vaid paari hõõguvaid silmi. Äkki neiu tundis hirmu mehe ees.

„Tahan minna oma kajutisse,“ ta ütles tasa.

Mees pani käe neiu piha ümber ja tõmbas ta enese ligi. Inge püüdis end vabastada. Ta tundis mehe kirglikku hingeõhku oma näol.

„Te ei tohi veel minna!“ sosistas mees.

„Armastan teid, Inge! Nägin teid Para's ja teadsin, et minu jaoks on vaid üks naine! Siin lõunamaal armastatakse teisiti, kui teil, põhjas. Kirg lõõmab meis kui põletav tuli! Armastan teid, Inge, kuulete?“

Mehe huuled lähenesid neiu omadele.

„Laske mind lahti... karjun appi!“ kähises neiu.

Mees tõmbas ta veel ligemale.

„Tulete minu majja... seal pole kedagi muud, kui meie kahekesi! Ja kui öö...“

Neiu rabeles enda lahti ja tormas minema. Gayaz, pimestatud kirest, tahtis järgneda.

A. Laipmani teoseid. Prof. Julius Mark'i portree

Nagu maa alt ilmus äkki mees ta ette. See oli pikk ja sale, kuid omas lumivalged juuksed ja valge habeme.

Pedrito de Gayaz vaatles võõrast hõmmastunult ning tahtis tast mööduda, et Ingele järele jõuda.

Võõras hakkas raudse käega brasiillase käevarrest.

„Mis te tahate?“ kähises vihane Pedrito de Gayaz, püüdes asjatult vabastada kätt vanahärra raudsest haardest.

„Mis ajast peale on kombeks tülitada kaitsetut daami ja sundida teda kuulama asju, mis ta ei taha?“ küsis vanahärra portugalia keeles.

„Mis see teisse puutub?“ karjus brasiillane „Daam on...“

„Teil pole daamiga midagi tegemist!“ katkestas teda valgejuukseline härra. „Tulevikus te jätate daami rahule.“

„Käige kuradile!“ mõirgas Pedrito de Gayaz. Äkilise tõmbega ta vabastas oma käe. „Ärge segage end asjusse, mis ei puutu teisse!“

„Pedrito de Gayaz! Hoiatan teid! Kui veel kord julgete tülitada daami, siis õpite mind tundma!“

Brasiillane naeris pilkavalt.

Sõnavahetus südaööl oli äratanud mõned reisijad, kes uudishimulikena jälgisid sündmuste arenemist. Nad mõistsid, et tüli põhjuseks oli naine. Imelikuna näis vaid asjaolu, et daami kaitseks astus välja vana, valgejuukseline härra, kellest ei teatud midagi lähemat.

Brasiillane värises vihast.

„Vaadake ette, et teil enesel halvasti ei läheks, senhor!“ ta naeris pilkavalt ning tahtis mööda astuda vanahärrast.

Jälle hoidis teda võõras käsi.

Pedrito de Gayaz kaotas enesevalitsuse. Välgkiirelt oli ta haaranud taskust pussi.

Ta tõstis käe.

Edasi ta ei jõudnud. Samal hetkel teda tabas võimas hoop lõua alla, mis pani mehe tagasi vaaruma. Brasiillane kogus end ruttu ja vihakarjatusega tormas võõra kallale. Jällegi välkus vanahärra rusikas... ning Pedrito de Gayaz lebas maas.

Valgejuukseline härra seisis rahulikuna, nagu poleks midagi juhtunud.

Pedrito de Gayaz püüdis asjatult tõusta. Ta pea huugas, kogu maailm keerles silmi ees.

Vanahärra kummardus maaslamaja poole, tõstis rahulikult üles pussi ja viskas selle vette.

„Nii!“ ta lausus ähvardavalt. „Kui veel tülitate daami, saate sellise keretäie, millist teist te ei saa kogu Brasiilias!“ Siis pöördus ta ja sammus rahulikult oma kabiini poole, möödudes hämmastunud pealtvaatajaist.

Inge Jensen istus kajutis ega aimanud midagi vahejuhtumisest dekil.

Ta lebas voodil ja nuuksus. Kõik valu, mure ja rahutus leidis tee pisaraisse...

Siis ta tõusis, kuivatas pisarad, surus huuled kokku ja ütles valjult ja selgelt:

„Rumal hani!“

Neiu läheb Brasiiliasse, et aidata armastatud meest... ning laseb end heidutada tühisevast vahejuhtumist! Lollus! Oli siiani jõudnud ja jõudis ka edasi! Brasiillasele ta tahtis ütelda oma arvamist, et oli kaabaklusk tülitada neidu, kellest teadis, et see oli kihlatud. Oli seda meelega jutustanud mehele, et püstitada vahe-seina enese ja mehe vahele.

Inge Jensen ei saanud kõnelda brasiillasega. Mees julge näo ja sätendavate silmadega oli arg. Võõra vanahärra rusikas oli püstitanud suurema vaheseina, kui seda oli kihlus.

Järgmisel päeval Pedrito de Gayaz ei ilmunud nähtavale. Ta istus oma kajutis ja jahutas paistetanud nägu. Kui mees viimaks välja ilmus, ta möödus neiu suures kaares. Kui ta eemalt vaatles, lõi ta silmis põlema inetu, halbaennustav säde... kuid läheneda Ingele ta ei julenud.

Inge Jensen kuulis reisijailt vahejuhtumist

brasiillase ja vanahärra vahel. Neiu tuli meelde, et ta vanahärrat vahetevahel näinud oli... kuid nüüd võõrast otsides ta ei suutnud teda leida.

Inge Jensen hingas kergendatult.

Laev maabus Manoas.

See oli tüübiline brasiilia linn — heledate majadega, mõne laia ja hulga kitsaste tänavavatega ja igat tõugu inimestega.

Inge Jensenil oli õnne. Neli tundi peale „Acaracu“ saabumist postiaurik lahkus Manoast.

Vaevalt laev oli väljunud sadamast, sõites mööda Madeira jõge, mõlemal pool kaldal saadetuna läbipääsmatust, rõhuvast, tumerohelisest vallist, Inge Jensen nägi brasiillast laeval.

Pedrito de Gayaz liikus jälle vabamalt. Hoidis pea uhkelt püsti nagu varemalt, hõljutas end kitsaist puusadest ja võitis kursi Inge Jensenile...

Neiu kahvatas.

Aurik oli väike. Võimata oli pääseda mehe eest. Mõte, kaks päeva veeta selle pealetükikiva, kuumaverelise inimesega, valmistas neiu le muret.

Kuna neiu kaalutles, kuis pageda brasiillase eest, mees jäi äkki seisma.

Tahtmatult neiu jälgis mehe pilku ja nägi vaevalt kümne sammu kaugusel pikka, valgejuukselist vanahärrat, kes toetades reelingi najale vaatles brasiillast ükskõiksel pilgul.

Mõju oli üllatav. Pedrito muutis oma kavatsuse ja kadus sama kiirelt kui oli ilmunud.

Ka vanahärra kadus.

Lugu tundus neiu le mõistatusena. Äkki ta lähedusse oli ilmunud tundmatu kaitsja, kellega ta iial polnud sõnagi vahetand, kes kogu reisi kestes kordagi ei püüdnud talle läheneda... ning too kaitsja polnud noormees, kes tegutses omakasupüüdlikel põhjusil, vaid sale, suursugune vanahärra.

Inge kaalutles. Kas minna päästja juurde, kui see jälle silmapiirile kerkis, ja tänada teda? Aga võibolla, mees ei soovinudki tänu... võibolla see oli tema meelest nii enesestmõistetav, et ta ei oodanudki tänu? Võimalik ka, et tüli mõlema mehe vahel oli tekkinud hoopis teisel põhjusel, mis polnud ühenduses neiu isikuga.

Inge mõtete ja kaalutluste sekka tungis uus, suurem ja võimsam mõte, mis tõrjus kõrvale kõik teised ja paelus neiu täielikult.

See oli ta seiklusriikka teekonna viimane osa!

Sao Joast mõnetunnilise teekonna kaugusel asus senhor Catalao istandus, kus töötas Valter Wendt.

Seal pidi kõik selguma. Seal neiu pidi teada saama, miks Valter ei kirjutanud, miks las-
kis oodata neidu piinavas teadmatuses.

Kas Valter Wendt oli haige?

Inimesed, kes polnud harjunud Brasiilia kliimaga ja omasid nõrgemat tervist, haigestusid sageli palavikku. Ka ürgimets peitis eneses tuhandeid ohte, mis varitsesid harjumatu võõramaalast.

Võibolla Valter Wendt on surnud?

Selle mõtte juures neiu süda seisatas. Ägedalt tõrjus ta tagasi selle oletuse. Valter Wendt oli noor, tugev, terve mees, kes nii kergesti kehalikult kokku ei varisenud.

Inge meenutas brasiillase sõnu: „Kas usute tõesti, et see mees veel mõtleb teile?“ Jah, ta usku seda! Lahkumisel Hamburgis olid nad töötanud truuks jääda teineteisele. Sellist vannet ei unustata, eriti veel, kui minnakse ürgmetsa üksindusse uut eluvõimalust rajama. Siis teadmine neiu armastusest ja truudusest annab tuge ja jõudu võita kõik takistused ja raskused.

Inge oli seda näinud oma enda armastusest.

Ei, Valter polnud teda unustanud, selles Inge Jensen oli kindel. See polnud ta vaikimise põhjuseks.

Kahe päeva pärast seigus kõik! Kahe päeva pärast ta seisaks oma peigmehe ees! Kui sageli oli ta mõttes kujutlenud seda silmapilku.

Kuis küll mees imestaks, kui neiu hüüaks ta nime, sirutaks talle vastu käed ja langeks ta rinnale: „Siin ma olen, Valter! Ma ei lahku enam kunagi! Võitlen koos sinuga! Neli kätt suudavad rohkem kui kaks!“

Inge Jensen seisis Sao Joao maandumissillal ega teadnud, kuis pääseda edasi.

Mitte kaugel sillast seisis lai, kohmakas paat, toorettest loomanahkadest valmistatud katusega. See paat alustas homme teekonda Aripuanani jõge mööda alla. Kuid neiu ei tahtnud seda kasutada. Paat kuulus Pedrito de Gayazile. Kui Inge läheks mehe juurde ja paluks end kaasa võtta, — lahtiste kätega brasiilalane võtaks ta vastu. Kuid neiu tahtis pigemini rännata jalgsi Aripuanani kallast mööda Catalao istandusele, kui selle inimesega sõita ühel paadil.

Teisigi paate leidus kaldal. Pikki, kitsaid, väledaid paate. Kindlasti üks neist sõidutaks neiu sihtkohale. Aga Inge Jensen kartis, et ta väikesest rahatagavarast ei piisanud sõiduhinna tasumiseks. Neiu oleks häbenenud oma küsimisele hinda kuulma, mis ületas ta rahatagavara.

Igatsedes ta pilk jälgis jõevoolu. Veel mõni tund, ja ta oleks sihil. Kui Valter Wendt aimaks, et Inge seisis siin, nii lähedal...

„Senhorita!“

Neiu võpatas. Vanem mees, rietatud laidesse nahkpükstesse ja tumedavärvilisse särki, seisis ta ees.

Laiäärelise kaabu varjust paistsid paar säravat silma ja kotkanina.

Mees võttis kübara peast ja sooritas aupakliku kummarduse, nagu caballero oma südamedaami ees.

„Seal, senhorita... paat... sõitma senhor Catalao istandus!...“ ta ütles halvas saksa keeles ja osutas kaldal lebavale saledale paadile.

Inge Jensen vaatles meest üllatunult.

„Kust teate, et tahan sõita senhor Catalao istandusse?“ ta küsis umbusklikult, arvates selle pakkumise ühenduses olevat Pedrito de Gayaz'iga. Brasiillasest võis seda uskuda, et te püüdis seada neiu leksu.

„Ütlema mulle mees... tulema Manaost, ütlema, senhorita tahab sõitma Catalao istandus... viima ta sinna!“

„Kas selle mehe nimi oli de Gayaz?“

Vanamees raputas ägedalt pead.

„Ei, ei, mitte de Gayaz! Tema olema oma paadis. Mulle ütlema mees valge juuksega: sõida senhorita... viima ta ilusasti istandusele!...“

Mees valgete juustega? Tahtmatult neiu pöördus ja vaatas ümber, nagu peaks salapärase vanahärra viibima kuskil läheduses. Vaid mõned pärismaalased askeldasid paatide juures.

„Kus on too mees?“ küsis neiu kiirelt.

„Ei võima ütlema, senhorita... mees olema seal, mees nüüd ära. Ütlema minule: sõida — ja ise kaduma.“

„Kui palju nõuate sõidu eest?“

„Sõitma täna istandustele... mina Luiz Jouseira, valge mehe ülesandel. Võtma teid kaasa, senhorita!“

„Tahate mind tasuta kaasa võtta?“

Mees noogutas elavalt.

Neiu kõhkles hetke. „Millal sõidate välja?“

„Kutsuma enne oma sõber Barbolo, kes jooma veel üks cachaca... siis sõitma välja.“

Inge Jensen ei murdnud kaua pead salapärase vanahärra üle. Igatsus Valteri juurde jõuda oli liig suur. Pidi kinni haarama igast võimalusest, et jõuda sihile. Võimalik, et too Luiz Jouseira sõitis vanahärra ülesandel kuhugi istandusse Aripuanani kaldal.

Neiu võttis kätte oma väikese sumadani, mille ostnud Rio de Janeiros. „Võtan vastu teie pakkumise!“

Viis minutit hiljem ilmus Jouseira sõber. kahtlase välimusega mees pruuniks põlenud kelmi-não ja väikeste torkavate silmadega.

Teises olukorras neiu oleks kõhelnud end sellise inimese hooleks usaldada. Nüüd see oli talle ükskõik. Louiz Jouseira jättis parema mulje, nii neiu otsustas riskeerida.

Inge Jensen istus paati, mille mehed pikade ritvade abil kaldalt eemale tõukasid ja kesk jõge juhtisid. Aeglaselt libises paat läbi vee.

(Järgneb.)

Geeniuse tee

Hetki Napoleon Bonaparte'i elust

Inimesel on juba loomupärane kaldumus teisi inimesi enese järgi otsustada, ta enda isik on see värav, mille kaudu ta usub end astuvat teise inimese mõtte-, tunde- ja teoilma. Kas selline tunnetusviis aga sihile viib, selle juures tuleb mõningal juhul tublisti kahelda. Eriti, kui tavaline kodanik omaenese siseilma järgi hakkab pilti looma suurvaimu vaimlisest isikust. See, mida meie mõistame ja tunneme geeniuse all, on niivõrd komplitseeritud ja laiade dimensioonidega ilmutus, et meie, harilikud tänapäeva inimesed, oma enese isiku kaudu tema olemust vaid õige vähesel määral võime selgitada. Meie ikka kaldume arvama, et need suursaavutused, mis geeniused meile annud, on tekkinud tavalise inimese töökorras, harilikel tingimustel. Tegelikult ei ole see nii. Peaaegu kõik, mis inimkonnale vägevad, haaravad või suurt andud ta üksikute liigete poolt, on tekkinud ikka tormis ja tuules, elumere raevlevas lainetuses. See torm ei paista väga väljapoole nende juures, kelle alaks puhtvaimline loomine, sest lainetus sel puhul käib peamiselt autori enda sisemuses — ja vaid suurteos on see, mis meile kajastab ta heitlusi. Küll aga saab see võitlus reaalseks ja nähtavaks teoimete juures, nagu seda on olnud väejuhid, poliitikud ja usurajajad. Tuletagem vaid meelde Makedoonia Aleksandrit, Hannibali, Suvorovit, Nelsonit, Caesarit, Napoleoni, Leninit, Jeest Naatsaretist, Muhamedi ja Martin Lutherit.

Ent nende teo-geeniustegi heitlusi meie kipume nägema ühekülgselt, meil seisavad silmade ees ikka need momendid, mis seotud nende võidukäiguga, kuid hetked, mis tähistavad nende sügavat alandust ja inim-

likke kannatusi, unustame. See on ka arusaadav, sest valgus paistab rohkem silma kui vari ja mäetipp kaugemale kui kurristik.

Kui näiteks eelmisele vaatleme „igavesti võiduka“ Napoleon Bonaparte'i elukäiku, siis näeme selles tervet rodu momente, mis ei kõnele muust kui raskest alandusest, inimlikust viletsusest ja kannatusest. — Napoleoni hiiglahingute kõrval on peaaegu täiesti vaikitud tema kohutavatest kaotustest, mis ta pidi vastu võtma juba ammu enne Moskva tulckahju. Tuletagem vaid meelde ta sõjakäiku egiptusesse. Napoleon läks suure armeega Niiluse kallastele, et Egiptust Prantsusmaa kolooniaks teha ja sealt edasi Indiat vallutama minna. Ent vägev armee hukkus kõrveliivas ja „võitmatu“ väejuht peab kahel väiksel fregatil, mis veel järgi jäänud 400 toredast Prantsusmaa laevast, kodumaale tagasi hiilima, kuna iga hetk Inglismaa laevad ta tabada võivad. Siis veel: ta hingel lasub tegu, mille kogu maailm ära neab, kui sellest teada saab: 3000 vangi-türklast oli ta Egiptuses lasknud hukata, sest ta ei teadnud, mis nendega teha — vabaks lasta ta neid ei võinud, siis oleksid nad tema väele uuesti kallale tunginud, ja toitlustada ta neid ei suutnud, sest ta omagi armee oli näljast nõrkemas.

Geeniuse loorberid on igaühte meelitanud, et milliste raskuste ja vaevadega tuleb kuulsuse teed käia, ja et meeheitlikele pingutustele võivad järgneda ka kaotused, sellele mõtlevad vaid vähesed. Allpool toome kirjelduse, kuid Napoleon end põlevast Moskva Kremlist päästab, kuid rõhutama siinkohal, et see moment oma iseloomult ei olnud selle geeniuse elus mitte uudne ega

crakorraline, vaid et tal selliseid meeleheite hetki väga palju üle elada. Laseme seda Napoleoni saatuslikku tundi, kus algas ta tee tagasi, kirjeldada kuulsal biograafil Emil Ludvig'il:

„Aeglaselt ratsutab keiser enda staabiga ähvardavas vaikusel, Kreml on ta sõidu siht, siin seisab ta.

Vaikiva imestusega kobavad kõigi pilgud võõraid müüre, kõik on avatud, kuid ei ole kedagi, kes võiks olla teerühiks. Kui unes seisavad mahajäetud kuldsed ja punased saalid, ja kui suurde sammasaali astutakse ja grenadeerid endi püssipäradega akende eest laud ära löövad, tunneb keiser baldahiini all ära vana tsaaride kroonimissaali. Ent troon on mähitud riidesse...

On õõ, ent uni ei taha keisrile tulla. „Eks töötame siis, et enda meelt lahutada,“ ütleb ta Caulaincourt'ile...

Akende taga lööb valgeks. Tuli! Sellega oleme juba harjunud, juba eile tõusis paarist kohast suitsu. Ent nüüd järgnevad korruga heerooldid, kindralid, kullerid: sada kiirkäskjalga teatavad ühel ajal, et kõik nurgad põlevad, jah, see on koguni süüdatud tuli, sest kõik pumbad on ära peidetud. Kas tahavad need meeleletud maha põletada koguni omaenda päha Moskva? Mida teeb küll keiser? Segur, kes temaga kaasas oli, jutustab sellest:

„Näis, nagu oleks ümberringi leegitsev tuli haaranud ka keisri meeled. Kord tõuseb ta üles, samas istub jälle või ruttab kärmete sammudega läbi ruumide, ta lühikesed, äkilised liigutused tunnistavad julmast hingepiinat, ta jätab kiire töö, ent võtab ta jälle käsile, jätab selle uuesti, et akent lahti kiskuda. Lühikeste fraasidena tungib ta rinnast:

„Kohutav vaatemäng! Nad on seda ise teinud! Nii palju paleesid! Milline meeldiv üllatus! Seda ei võinud arvestada! Millised inimesed! Need on sküüdid!“

... Korraga räägitakse, Kreml olevat mineeritud. Paar teenrit kaotab enesevalitsemise, kaardivägi ootab külmalt käsku. Keiser vastab vaid naeratusena, uskumatult, ent ta käik on kramplik, iga akna juures ta peatub, silmitseb möllavat

tulemerd, kuis see neelab kõik silalad ja väravad, tema igast küljest sisse piirab. Juba hingavad nad vaid suitsu ja nõge, kesköö torm veelgi suurendab tule möllu.

Seal tulevad rutates Eugen ja Marat, tungivad keisri ruumidesse, paluvad teda põgeneda. Asjata. Napoleon, lõpuks tsaari palee peremees, jääb oma otsuse juurde, ta ei taha sellest lossist isegi leekide ees taganeda, kui äkki kostab hüüd: tuli Kremli! Keiser tahab hädaohtu ligidalt näha...

Arsenali ühes hoovis leitakse üks politseisoldat, see viiakse keisri ette, venelane tunnistab, ta olevat oma ohvitseri käsul Kremli põlema süüdanud. Keiser teeb viha ja põlguse liigutuse. Venelane viiakse esimesse hoovi, kus grenadeerid ta surnuks pistavad. Alles see teade vee-nas keisrit enda otsust muutama.

Nüüd ruttame kõik suurest põhjatrepi alla, keiser palub end linnast välja viia. Ent leegid sulevad kõik väravad ja käigud ja teevad väljapääsu võimatuks. Lõpuks avastatakse põiki kaljude vahel kraav, mis viib Moskvasse. Läbi selle kitsa lõhe õnnestus Kremli välja pääseda. Ent mida on võidetud? Kuidas ületada jõge? Soldatid, pimestatud enem, uimastatud tormist, ei leia enam teed, tänavad kaovad suitsu. Ainult üks kõverik põlev tänav viib välja sellest põrgust.

Kõhklemata alustab keiser kohutavat teed. Läbi palkide praksumise, võlvide sisselangemise mürina ruttab ta edasi... Läbitungiv palavus, kuum õhk, vallapääsitud tuletunglad põletavad meie katkendlikku, kähisevat hingamist... Siin oleksime, kuna juht enam teed ei saanud, endile lühikese otsa leidnud, kui mitte rüüstajad esimesest korpussest keisrit ära ei oleks tundnud ja teda suitsevate varemete vaheit välja juhtinud...“

Siit peale kuuleme rohkem Napoleoni kaotustest kui võitudest. Kuni ükskord ta seisab oma trooni varemete ees ja tal ei ole enam ei riiki ega sõjaväge. Ta liitunud vaenlased on Prantsusmaa peremehed ja tema, Napoleon, peab siit kiires korras lahkuma, peaaegu põgenema, saadetud oma vaenlaste valvuritest. Teekond läheb Elba saarele. Arvan, ükski neist, kes ihalevalt vaadanud Napoleoni võidutrofeedele ja igatse-nud tema kuulsuse sära, ei tahaks sel hetkel olla tema asemel:

„Ent vaevalt on ta jätnud sõjaväe atmosfääri, milles ta võrsunud ja vägevaks saanud, vaevalt ta kõrvust kustunud ta hallijuukseliste kaardiväelaste nuuksed jumalagajätul, kui juba kostavad lihtrahva vanded tema aadressil. Pärast vanade sõdurite pisaraid äkki millised hüüded, kisa, needmised! Kui vankrite voor läbi Provence'i ruttab, lõikab ta kõrvu rahva märatsemine; „Maha türann! Lööge ta maha, nurjatu!“ Külades, kus väsinud hobuseid vahetatakse, tikuvad vihased naised vankri astmelauale, nad karjuvad talle kõrvasse, kivid lendavad vastu kalessi, kutsarit pukis sunnitakse hüüdma

Iga võhik võib kirjades, mis kirjutatud mitmesugustes meeleoludes, tähele panna erinevusi. Rahulikud, kindlad, ühetasased tõmbed tunnistavad hingelisest tasakaalust kirjutamise hetkel. Rõõmus, optimistlik meeleolu kajastub enamasti ülespoole kippuvates ridades, kuna allapoole kalduvad read pettumust, rusutud meeleolu ja elu eitamist

väljendavad. Selliste analüüside jaoks ei lähe vajagi suuremat kirjatükki, jatkub ka näit. mõnest allkirjast, et selle sõlmedest, konkusdest ja sabadest õiged järeldusi teha kirjutaja hetkelise meeleolu kohta. Huvitav selles suhtes on Napoleon Bonaparte'i allkiri, millest siin toome mõned näited.

1. Napoleon on enese lasknud detsembris 1804 keisriks kroonida ja sellega saavutanud oma suure eesmärgi.

2. Napoleon üritab maailma valutamist. Pärast suurt võitu kolmekeisri-lahingus Austerlitzis juures kirjutab ta 2. detsembril 1805 alla proklamatsioonile. Ülespoole kipuvad tähed väljendavad rõõmsat meeleolu ja kindlat enesetunnet.

3. Septembris 1812 marsib Napoleon põlevasse Moskvasse. Ta enesekindlus on nähtavasti lõtvunud.

4. Sama aasta oktoobris on katastroof juba ilmne. Silmatorkav on ühe sel ajal kirjutatud allkirja juures pikk saba, mis lookleb kui lõpmatu tagasitee Sarmaatia legendikelt.

5. Allkiri pärast „rahvaste lahingut“ 23. oktoobril 1813 Leipzigi lähedal. Ehk küll Napoleon suures kolmepäevases heitluses võideti, hoiab ta enda mõõka ikkagi veel ähvardavalt ülal.

6. Napoleoni täht on peatamatult loojumas. Allkiri 4. aprillist 1814 Fontainebleau's reedab veel vaid vähest lootust, millest kõneleb allkirja all olev horisontaalne joon.

7. St. Helena saarel on mõõka meenutavast joonest allkirja all saanud alandlik aas, orjuse sümbol.

1.

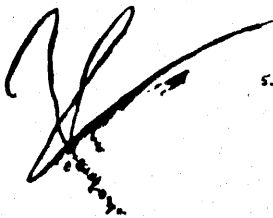
2.

3.

4.

5.

6.

7.

„Elagu kuningas!“, ühe küla posti-jaama lähedal on võlla riputatud õlest kuju, mis tema nägu kannab, määratud mustuse ja verega, ja kooris karjutakse: „Lööge ta maha, mõrtsukas niisugune!“ Näüd kihutavad vankrid, reis muutub põgenemiseks. See on Napoleoni esimene põgenemine.

Tardunult vaatab ja kuulatab keiser. On need samad inimesed, kes kunagi jooksid tõlla kõrval, et sellesse aga kuidagi pilku heita? Jah, need on needsamad. Nurka surutuna, kahvatuna, tummana istub keiser ja peatuste puhul kargavad võõrad komissarid endi kalessidest, et keisrit pööbli ülbuste eest kaitsta. . .

Liikumist, õhku! Tühjal maanteel laseb ta sõiduki peatada, posthobuse lahti rakendada, siis paneb ta enda ümarguse mütsi ette suure valge kokardi ja kihutab ees ära, ta teener järgneb. Nii läheb reis kuni Aix'ni, ent enne linna jõudmist pöörab ta ümber, hüppab sadulast kehva

võõrastemaja ees ja astub sisse, nimetades end briti kolonel Campelliiks.

Väike Provence'i neiu, kes teda teenib, lobiseb: „Temale tehakse ots peale, enne kui ta jõuab mereni!“ Keiser noogutab: „Kindlasti, kindlasti!“ Kui ta siis jääb teenriga üksi, langeb ta selle õla najale, et pärast kaht unetut ööd uinuda. Kui ta ärkab, tõusevad uuesti ta vaimusilma ette äsja möödunud pildid, ja tasa ning õudusega ütleb ta:

„Ei, enam mitte! Mu elu Elbal kujuneb õnnelikumaks kui ta olnud kunagi varem. Veel vaid teadused. Ei ühtegi Euroopa krooni võtaks ma enam vastu. Sa näed, missugune on rahvas. Kas mul ei olnud õigust inimesi põlata?“

Kui siis vankrid järgi jõuavad, vahetab ta, äsjastest sündmustest hoiatatud, riided, ja kuna aega on vähe, tõmbab ta endale selga komisar Kelleri austria kindraliunivormi, paneb pähe preisi oobersti

Truchsess'i mütsi ja laseb endale Shuvalovi poolt vene mantli ümber heita. Nii, ühinenud vaenlaste karnevalikostüümis, narr keset nõmme, põgeneb keiser Napoleon omalt maalt.“

Veel kord ajab Napoleon enda sirgu ja suures endausalduses saab ta hakkama uskumata: ta ilmub Prantsusmaa rannikule tagasi, ja — seesama pööbel, kes teda varem poriga pildunud, võtab teda jällegi juubelduse ja pisaratega vastu. Ent ainult 100 päeva kestab Napoleoni võim: veel murtumana ja mahajäetumana kui enne peab ta Prantsusmaalt lahkuma — nüüd juba ookeani üksikule saarele, kust ükskord kauge kalli Prantsusmaa kallastele tagasi tema enda asemel jõuab vaid ta sarkofaag.

Selline on geeniuuse tee.

K.

Pruuditants

Elada Havaiil, lõhnavate palmimetsade, sarlakpunaste ja valgete lillede ning pruunide pärismaalaste saarel, on alati olnud mu unistuseks.

Kui kihlusin Nealiga, uskusin, et pean matma soovi näha võõraid maid, et minust saab vaid hea kodukana, kes oma sünnimaalt kaugele ei saa, kuid saatus tahtis teisiti.

Proua Haylands, kelle kasulapsena ma üles kasvasin, tuli äkki mõttele sooritada pikemat reisu lõunamaadele, ja kuna tema varanduslik seisukord talle seda lubas, siis sai ta mõte teoks. Olin õnnest otse hullunud, kui kuulsin, et ta ka minu kaasa võtab, ja veel enam, et ka Neal reisu kaasa teeb.

Meie reisuseltskond koosnes kuuest isikust: proua Haylands, tema õetütar Julia, veel kaks noort neidu, Neal ja mina.

Mulle näis, nagu elaksin muinasjutus, kui ühel päiksekül'asel päeval maandusime Havaiil, minu unistuste maal. Unustasin kõik, mis mul viimastel päevadel reisul tuska tegi, andestasin Nealile, et ta armunult vaadanud Juliale, minu südames säras Havaii päikene. . .

Ühel keskpäeval, kui kõik troopilise, kuuma päikese käest olid pööranud oma tubadesse villu, seisin üksi supelkostüümis kaldal ja vaatlesin mere siniste lainete muinasjutulist män-

gu. Seal kuulsin mind hüütavat. Võõrastemaja jooksupoiss ulatas mulle sügavasti kummardades kirja. See oli Nealilt. Avasin aimates paha. Lühidates sõnades teatas mu peigmees, et ta mõistab küll, et minuga ülekohtuselt ümber käib, kuid et ta on Juliasse nii armunud, et temata enam elada ei või. Et ta enam minu armastust ei vääri ja loodab, et ma uue õnne leian, mille ma ära teeninud olen. Sel hetkel kaotas päike mulle kogu oma sära ja mul oli tunne, nagu mataktsid mind julmad, hoolimatud lained. Tardusin. Mu ettekujutus vilksatas, kuidas Julia pilkavalt mu üle naerab, ja siis, ärgates nagu unest, tundsin tahet visata end lainetesse, teha enesele ots.

Ligi veerand tundi ujusin, siis tundsin, kuidas jõud nõrkes. Tundsin krampi lihastes. Vee põhjas nägin koralle. Üks suur kala vaatas minule. Ma vajusin.

Seal kuulsin häält:

„Hoi a kinni minust!“

Viimasel hetkel oli keegi tulnud ja minu kindlast surmast päästnud.

„Nii!“ sõnas mu päästja, kui meie kaldal olime. „Mispärast tahtsite ühe mehe pärast oma elu võtta?“

Ja kui talle üllatunult vaatasin, rääkis ta edasi:

„Ma lugesin kirja, mille kaldale maha pillasite, ja usun, et olen õieti talitanud.“

Juba varem märkasid ma rannal noormeest, kes mind teravalt silmitses. Ta ei olnud pärismaalane, ent segavereline, kuigi Havaii kombe kohaselt kandis kõrva taga punast lille. Ta päästis mu, kuid kas olin talle selle eest tänulik?

„Oma sangarliku päästmisteoga ei teinud teie mulle mingit meelehead!“ ütlesin. „Loodetavasti ei ole teie järgmisel korral enam minu läheduses, kui ma sama kordan.“

Ta naeratas kergelt ja sõnas:

„See võib juhtuda ainult minu loal. Olen teid surmast päästnud ja Havaii kombe järele kuulute nüüd mulle.“

„Ja mis õigused on teil minu üle?“ küsisin külmalt.

„Ma abiellun teiega!“

Jahmunult istusin kivile.

„Aga ma ju ei tunnegi teid!“

Ja rääkisid siis edasi pilkaval toonil:

„Teie olete pärit Havaiilt, eks ole?“

„Igatahes, kuigi ma pole pärismaalane. Minu soontes voolab hispaanlase veri. Ja siis olen Euroopas lõpetanud ülikooli, kui see teid rahuldab.“

Mulle näis, nagu oleks ta silmis märginud tuhat kuradikest.

„Rahustuge. Tunni aja pärast annate mulle vastuse.“

Naljaks nõustusin selle ettepanekuga.

„Teie ei oota mind asjata.“

Kui ükski jäin, kerkis tõelikkus täies ulatuses jälle mu silmi ette. Mida pidin tegima? Minema tagasi võõrastemajja, et Julia mind kahjatakse, mulle kaastundmust avaldaks? Ma leidsin, et käib üle jõu kohata Neali nii, nagu poleks meie vahel midagi olnud. Ja aegamööda hakkasin mõtlema võõra noormehe sõnadele. Ennast neist mõjutada laskma.

Kui ta oma ettepanekut tõsiselt mõtles, miks ei pidanud ma seda vastu võtma? Kogu oma elus polnud ma leidnud seni midagi peale pettumuste ja kibeduste. Nõutult vaatasin ma põlevail silmil lainetele, nagu leiaksin seal lohutust oma raskel elu hetkel. Seal kuuldusid mu selja taga kerged sammud. Võõras noormees tuli tagasi. Otsustav tund oli saabunud.

„Peame jõudma selgusele,“ algas ta otsekoheselt, „mis meid ootab ja mida meie teineteiselt soovime. Teie armastusele ma loota ei julge. Pakun teile rahuliku, muretu elu, ja mida teilt loodan, on vaid see, mida ise vabatahtlikult lubate.“

Kuulatasin vaikides. Kuigi see külmus, millega ta oma ettepaneku tegi, mind võõrastas, siiski olin teisest küljest õnnelik, et ta tunnete puhangust hoidus ja ennast taltsutada suutis. Mulle näis, et temaga pole midagi kartata, küll aga kõike loota.

„Noh?“ küsis ta rahulikult.

Ma ulatasin käe. Ta võttis Neali kihlasõrmuse mu sõrmest ja asendas selle kallihinnalise sõrmusega, milles oli haruldane pärl.

„Meie oleme vaesed pärlipüüdjad,“ tähendas ta naeratades, „aga kõik, mida omame, anname meeleldi naisele, kes on truu.“

„Ja teie ei pettu minu truuduses!“ vastasin. Ta lasi põlvili ja vaatas mulle silmi.

„Kas peate oma sõna, nagu lubasite?“

„Tulen, kui mind kutsute. Kuid andke mulle paar päeva aega asjade korraldamiseks.“

„Tohin ma täna õhtul võõrastemajja tulla?“ küsis ta.

„Olge terve tulemast alati!“

Tõttasin võõrastemajja ning heitsin puhkama. Nüüd kerkisid kõik päevased elamused kohutavas tõsiduses mu silmi ette. Oleks mul vähegi mahti olnud kaalutlemiseks, võib olla, see kõik oleks sündimata jäänud, aga ma olin nagu peatu troopika palavusest, rõhutatud Neali armutust lahkumiskirjast, ja võõras ümbrus mõjus nagu rammestavalt mu mõistusele.

Õhtusöögiks riietusin valgesse kleiti ja elustasin oma kahvatut nägu punaga. Rõdul ootas juba meie väike seltskond minu järele. Astusin Neali juurde, kes seisis akna juures ja kõheldes mulle vaatas.

„Siin, armas sõber, tõin sulle kaasa kingituse, mis sulle tagasi annab su vabaduse.“

Ja ulatasin talle ta kihlasõrmuse, kuna mul uues sõrmuses pärl võidukalt hiilgas. Neal teeskles nagu ei mõistaks mind.

„Sa oled muutunud, Marietta? Veel kunagi pole sind näinud nii võrgutavana!“

„Uskusid sa tõsiselt, et mind tundsid?“ küsisin ükskõikselt. „Või oled sa seda kunagi võimalikuks pidanud, et ma jäädavalt Havaiile jään? Nägin kedagi, kes mu elu päästnud,“ — kuid sellest vaikisin, et elupäästmise ja jälleenägemise vahet oli kõigest üks tund — „kuid sellest teine kord. Nüüd sööme õhtust ja siis tantsime.“

Mulle tundus kõik ebaloomulikuna, nii maha muusika, pruuni kelneri siia-sinna askeldus, kui ka lainte ühetooniline kohin.

Olime parajasti lõpetanud õhtusöögi, kui kuuldus liikumist saalis. Haloa, minu kihlatu, oli saabunud.

„See on tuntud Havaii ajakirjanik, kes imehuvitavalt kirjutab,“ tähendas proua Haylands.

„Tema ema olnud hispaanlanna.“

Haloa vaatas saalis ringi. Kuidas mu süda kloppis, kui ta meie juurde tuli! Julia püüdis võrgutavalt ta pilku, kuid Haloa nägi vaid mind. Ta võttis mu käe ja ma läksin temaga. Gittarrid kõlasid ja kohises ookean.

„Millal tulete minu juurde?“ küsis ta.

„Mispärast kiirustate nii abiellumisega?“ küsisin vastu.

„Et teile kindel oleksin ja et teie vabaneksite ümbrusest, mis teile vaid piina valmistab. Pean oma sõna ja ei luba enesele midagi, kunni leiateg, et mind tõsiselt armastate. Ainult ühe tingimuse sean: minu vana majapidajanna Grani pärast peate näitama, et tõsiselt minu naine olete.“

„Teen kõik, mis soovite,“ vastasin, „aga andke mulle kõigest üks päev aega. Mul pole veel olnud võimalust proua Haylandsiga rääkida.“

Meie astusime terrassilt alla. Magus lõhn hoovas meile vastu ja kuuldus ühe öölinnu laul. Haloa suudles mu kätt.

„Teen seda Neali pärast, kes meid uurab,“ sõnas ta vabandavalt ja viis mind kohe saali tagasi. Kui tantsisime tangot, jäid kõik teised istuma ja vaatasid üllatunult meile. Meie laua juures tutvustasin Haloa:

„Ta päästis kord mu elu!“

Lahkudes sosistas Haloa mulle kõrva sisse:

„Tohin ma õhtul veel tagasi tulla?“

Noogutasin vaikides peaga. Julia viskas mulle mürgise pilgu.

„Marietta oskab juba mehi võrgutada!“

Ma naersin heledalt.

„Endist Mariettat pole üldse enam olemas. Kihlusin täna Haloaga ja asume temaga elama Selmarre Lodge'i.“

„Aga Neal?“ küsis proua Haylands üllatunult.

„Neal, nagu ma teda tunnen, lohutub meeleldi Juliaga.“

Mu endine peigmees astus mu juurde.

„Peaksin sind väga hästi tundma, Marietta. Miks ei ole sa üldse mulle kunagi ennast sellest küljest näidanud?“

„Kuna see sulle raskusi tegi mind tundma õppida. Aga nüüd lähen oma tupp. Julia igatahes ootab sind juba igatsusega.“

„Ei! Ma pean sinuga rääkima!“ karjus ta. Aga ilma, et teda oleksin tähele pannud, lahkusin saalist. Vaatasin vaid veel korraks naeratades tagasi. Neal oli mu kannul. Ruttu tõttasin trepist üles ja mul jätkus õnneks aega ust ta ees kinni lüüa. Ta peksis mõlemate rusikatega vastu ust, ma naersin talle vastuseks.

Siis astusin palkoniile ja mõtlesin oma asja järele. Olin ma hulluks läinud? Abiellun mehega, keda tunnen vaid nime järele. Ja Nealis lõi äkki lõkkele kuum armukadedus. Nii mõtetesse süvenenult istusin ma. Seal kuulsin väikest kahinat. Samal hetkel ronis Haloa murdja väledusega üle palkoni ääre ja seisis minu ees. Neali toas kustus tuli. Teadsime, et meid luuratakse. Haloa tuli mu juurde ja istus mu kiiktooli leenile. Ta kummardus minu üle, käed mu ümber. Neal pidi saama kuuma armastusstseeni mulje.

„Tead sa, mis tähendab tantsida pruuditantsu?“

„Miks just mind oma abikaasaks valisite, Haloa?“ küsisin kaheldes. „Tean, paljud neiu oleksid teile saadavad.“

„Ma ei taha naist, kes on armulõtv. Panin teid tähele laeval, teie ei kinkinud mulle ainustki pilku. Kuid teadsin, et teid ootab suur kurbus. Neali silmad jälgisid iga saladat jalakest, iga paljast õlga... Kui hüppasite merre, teadsin põhjust ja järgnesin teile...“

Istusime veidi vaikides, mõtetesse vajunult. Siis tõusis Haloa ja jättis vaikselt head ööd, kadus üle palkoni ääre tuldud teed.

„Peab kadestama seda meest,“ kostis korraga Neali hääl alt pimedusest, „kes sellest

hoolimata, mis avalik arvamine pärast ütleb, heledal kuuvalgel armuõid veedab.“

„Selleks on tal õigus,“ vastasin külmalt, „meie praegu otsustasime homme konsulaadise laulatada.“

Nüüd jäi mulle veel üks raske tee käia. Õelda proua Haylandsile, et tema juurest lahkun. Proua Haylands nuttis pisaraid.

Järgmisel päeval teatasin Haloale, et olen oma seltskonnast lahkunud. Sõitsime konsulaati, kus meie laulatus toimus takistusteta, sest paberid olid korras.

Pärast laulatust viis mind Haloa oma koju, linnast välja rohelisse uppuva majakese juurde.

„Pea sind kandma süles üle läve,“ ütles ta, „nii on Havaii komme.“

Ja ta võttis mind oma tugevatele kätele.

Lävel tuli vastu väike proua lumivalgete juustega ja süsimustade silmadega ning teritas mind Havaii kombe järele. Nii sai minust Haloa abikaasa.

Haloa pidas oma sõna. Terve päeva töötas ta oma kabinetis ja ma nägin teda ainult õhtuti, kui ta mind suplema viis.

Nädal pärast meie abiellumist külastasid meid proua Haylands, Julia ja Neal. Ma teenisin külalisi ja nad kõik imetlesid kalleid hiina vaipu, millega tuba ilustatud oli.

„Tohin ma veel kord üksi tagasi tulla?“ küsis lahkudes Neal.

„Misjaoks?“ küsisin cemaletõukavalt.

„Kuna ma ei usu, et siin end õnnelikuna tunned, kuna arvan, et ikka veel mind armastad. Sa pole kunagi valetanud, Marietta, ütles ta nüüd mulle tõtt.“

„Mis peab Marietta teile ütleva?“ küsis äkitselt Haloa, kes tasa meie juurde tulnud oli ja kaitsevalt käe mu õlale pani. Ma naeratasin talle.

„Neal näib olevat sellest väga imestunud, et olen õnnelik. Ta ei taha uskuda, et ma temata elada võin.“

Haloa kehtas vaikides õlgu ja meie pöördusime ära. Kui üksi olime, vaatas ta mulle uurivalt silmi.

„Mis oleksid sa Nealile ütelnud, kui ma tulnud poleks?“

Vaatasin teda pealaest jalatallani.

„Miks ei oodanud sa minu vastust ära?“

Ta vaikus ja jättis mind üksi. Sel päeval ei näidanud ta mulle enamast ja ma pidin ta ise üles otsima, et nagu harilikult, temaga koos suplema minna. Tundsin enese ta ees otsekui süüdlase olevat, ja kui meie kaldal istusime, panin käe ta kaela ümber ning surusin end ta ligi. Seal sündis midagi ootamatut. Ta haaras mu embusse ja ta huuled otsisid minu omi. Meeleldi laskusin ta kättesse, kuid juba oli ta kainenunud ja tõttas koju minekuga. Tundsin end halvasti. Armastasin

ma Haloa? Ja miks oli ta minu vastu nii tagasihoidlik? Olin ju lõppude lõpuks ometi tema naine...

Aeglasel sammul läksime koju. Seal heitsin puhketooli. Süngetest mõtetest äratas mind naerukihin. Minu pruua majahoidjanna tõi mulle kirjud pärismaalaste riided, mis Haloa mulle lubanud. Kui nendesse riietusin, oli mu väike majahoidjanna väga vaimustatud.

„See on pruutkleit, armuline käskijanna, ja nüüd peate tantsima pruuditantsu.“

Ja ta jutustas mulle, et pulmapäeval iga noor naine pruuditantsu tantsib. See tähendab Havaii kombe järele jaa-sõna...

Järgmisel hommikul läksin saladuse katte all oma väikese majahoidjanna juurde havaii tantsu tundi ja kaheksa päeva pärast ütles ta, et enam midagi juurde õpetada ei ole. Siis astusin ühel õhtul Haloa ette ja hakkasin tantsima. Haloale oli alati meeldinud mind tantsimas näha, kuid sellel õhtul läbistas üllatustõmme ta keha ning ta vaatles mind kummalise pilguga. Äkki tõusis ta üles ja haaras tugevasti mu ümbert kinni.

„Marietta, tead sa, mida praegu tantsisid?“

Ma noogutasin vaikides peaga.

„Tead sa, mis tähendab tantsida pruuditantsu?“

Lasin ta lõomava pilgu ees silmad alla.

„Ei tohi ma siis oma mehele tantsida pruuditantsu, Haloa? On see siin maal keelatud armastada oma meest? Võin ma nüüd veel siia jääda või pean lahkuma ning sinuga enam mitte kunagi kohtuma?“

„Kas tantsisid sa kohusetundest või tuli see sinu südamest?“ küsis ta sosinal, nagu raudklambritega pigistades mu kätt.

„Et ma sind armastan, Haloa!“ nuuksusin ja peitsin oma näo ta rinnale.

„Armastad mind, segaverelist, kellele valged üleolevalt vaatavad?“

Tõstsin pea.

„Armastan meest, kes mu elu päästnud, kes tagasi annud mu elule väärtuse...“

Ja mida ta nüüd mu silmist luges, rahuldadas teda täitsa. Tormiliste suudlustega kattis ta mu näo.

„Kartsin, et sul ei ole armastust oma naise vastu!“ sosistasin.

„Juba esimesel päeval ütlesin, et mul pole lootust su armastusele. Ja siis teadsin, et armastad Neali.“

„Olen ma Neali nii armastanud?“ küsisin vastuseks ja lasin oma pea ta rinna najale.

Minu ümber mängivad mustasilmalised lapsukesed, kes on nagu isa suust kukkunud.

Ka Julia ning Neal abiellusid ning külastasid meid hiljuti. Näib, et nende abielu just õnnelik ei ole — Neali pilk seirab endiselt iga saledat jalakest, iga paljast õlga.

SIND olen otsinud

ANNE - MARIE - LAND

(3. järg.)

Romaani „Sind olen otsinud“ senine sisu

Ulla Kemp, masinakirjutaja Ledereri autovabrikus, on rohelises veetmas oma sõpradega nädalalõppu. Mererannalt näeb ta oma peigmeest Bob Iserloh'i sõitmas mootorpaadis ühes võõra võluva daamiga, kes osutub kaubamaja omaniku Rodewaldti abikaasaks. Kojusõidul satub Ulla samasse vagunisse, kus asub Bob oma daamiga. Tekib traagiline stseen, mis saab Ullale saatuslikuks. Ta vabastatakse järgmisel päeval ametist. Samal päeval teatab Ullale tema tuttav noormees Rolf Braunsberg, et kaubamaja omanik Rodewaldt vajab naissekretäri, kuhu järgmisel päeval saabki teenistuse. Mõne päeva pärast teatris näeb Ulla jällegi Iserlohi võõra daamiga — Rodewaldti abikaasaga, kuna samal päeval teatas ta Ullale, et õhtul peab viibima mingil koosolekul. See pettus tekitab Ullale rasket piina. Rodewaldt'il on vaja sõita Ameerikasse ja ta võtab ka oma naise Imogeni kaasa. Nendega ühes sõidab Bob von Iserloh. Ka detektiiv Compton sõidab laeval, kuna ta peab silmas Bob von Iserlohi, keda kahtlustab kallil smaragdsõrmuse varguses. Bob aga oli 3 kuud tagasi kihla vedanud, et muretseb endale lady Harringtoni sõrmuse. See ongi tal nüüd kaasas, ta esitab selle kihlveokaaslastele ja võidab hiiglasumma.

Peagi katkestas Iserloh kõneluse ka uusimatest leidudest, tõusis ja lahkus.

Kõrvalruumi uksele pörkus ta Jack Comptoniga.

„Kus on sõrmus?“ küsis detektiiv läbi hammaste.

„Sõrmus? Milline sõrmus? Ah — so — sa mõtled smaragdsõrmust?“

„Sa müüsid selle pikale härrale seal — ma nägin selgesti, kuidas ta andis sulle selle eest raha!“

„Sa räägid rumalusi, armas Jack —,“ ja ilma rohkem ütlemata läks Bob temast mööda ballisaali.

Imogen Rodewaldt tantsis valtsi „Ameerika“ esimese ohvitseriga.

Ta abikaasa istus tantsijaile määratud lauakese taga ja silmitses oma naist vaimustatud pilkudega. Igakord, kui Imogen kõrgekasvulise rühika ohvitseri saatel temast mööda ujus, naeratas Imogen talle säravalt.

Iserloh seisatas hetke. Talle ei jäänud nägemata abikaasade pilkude vahetus. Melanhoolne ilme tuli ta silmi.

Siis pöördus ta tasase ohkega minema.

Kütteruumis andis ta kütjale üle nahkkotikese.

„Hoiatada edasi minu jaoks, Bill —“

„Saab tehtud, sir! Ma imestan vaid, kuidas

teie toime tulete sellega, et saate nii sageli siia alla tulla. See on ju õieti keelatud!“
Bob naeratas.

„Tja, mu poiss — kerge see ei ole — aga sa näed: see on mul õnnestunud! Nüüd aga ma ei tule enam. New-Yorgi sadamas näeme jälle. Valva hästi kotikest!“

„Olge mureta, mister Iserloh!“

Bob läks.

Bill Spencer aga vabanes tööst ja laskus koikule puhkamiseks.

Ta ei olnud veel uinunud, seal tundus talle, nagu oleks keegi teda puudutanud. Kohe löid ta meeled ärkvele. Ta ei avanud silmi, vaid teeskles kõvasti magajat.

Ning nüüd tajus ta selgesti, kuidas kellegi käsi kompis ta keha ja lõpuks tahtis haarata nahkkotikest. Seal rapsas ta järsku käge ja hoidis teda kõvasti. Viimane püüdis asjata välja rabeleda.

Bill tegi valgest ja vaatas noore madruse hirmustmoondunud näkku.

„John! Sina? Mis on sul siin asja?“ muristas Bill.

John küürutas aralt.

Bill haaras teda õlast ja raputas metsikult.

„Sa pole õigele mehele sattunud, pojuke! Siin ei magata, mõistad sa?“

John oigas Billi valusast võttest.

„Siis lase mind ometi lahti, Bill!“

„Enne kui pihid! Sa tahtsid kotikest varastada, mis?“

John vaikis.

„Minu vaevaga kogutud veeringuid tahtsid varastada, John,“ jatkas Bill. „Kas sul pole häbi? Sa vajaksid viisakat mälestussau-na, sa kaabakas!“

„Lase mul minna,“ anus madrus. „Ma poleks seda kindlasti mitte teinud, kui oleksin teadnud, et selles on kogutud veeringud, mida sa seal hoiad. Ma mõtlesin — ma uskusin —“

„Mida?“

„Ma nägin, kuidas peen härra esimesest klassist täna õhtul sulle andis midagi — ja ma uskusin, see on just sama kotikene siin — ma arvasin, et see on salakaup, mida sa pidid tema jaoks peitma, ja seal — —“

„Ja seal tahtsid seda minult lihtsalt ära näpata! Niisiis, selline sa oled, John! Peen poiss, seda peab ütleva! Noh, seekord pigistan veel silma kinni ja jätan kaebuse kaptenile esitamata! Aga hoiatada end — teinekord ei tunne ma enam sinust kahju!“

Ta andis madrusele sellise tõuke, et see tuikudes minema jooksis.

Bill Spencer aga keeras rahuldalt uri-

sedes, käsi kõvasti ümber nahkkotikese, teisele küljele ja uinus. — — —

6.

Jack Compton püsis kogu õhtu Crawfordi läheduses.

Osavasti oskas ta asja nii korraldada, et tutvus rikka töösturiga ja juhtis kohe nagu kogemata jutu Bob von Iserlohile.

„Huvitav inimene!“ arvas Crawford.

„O-jah —“ vastas Compton paljuütleva naeratusega.

„Te ka tunnete teda?“

„Aastaid juba.“

„Aga Iserloh peab veel väga noor olema — nii aastat kolmkümmend, mis? — — Haruldalt tubli ja osav noormees — —“

„So-oh?“ Compton teritas kõrvu.

Aga ta pettus: Crawford ei maininud sõnagi sõrmusest. Detektiiv oli aga ometi veendunud, et väärtese oli Crawfordi valduses.

Välkkiirelt töötasid ta mõtted. Ta pidi leidma tee, et saada kätte sõrmust ilma tähelepanu äratamata. Vargus ei võinud saada mingil tingimisel üldsusele teatavaks. Seda oli talle vanaproua Rodewaldt eriti rõhutanud. Viimane tahtis iga hinna eest vältida lady Jane'i teada-
saamist asjast.

Vahepeal ütles Crawford:

„Paistab marurikas olevat see härra Iserloh. Tal on muinasjutulised õlivaljad —“

„Jah — kuu peal,“ urises Compton kuivalt.

Crawford vaatas talle üllatatult. Aga detektiiv ei laskunud edaspidistesse seletustesse. Ta kummardas järsult ja lahkus suitsetamis-salongist.

Auriku seltskonnaruumides valitses askeldav elavus. Hoolimata hilisest tunnist oli enamik esimese klassi reisijaid veel ikka ballisaa-
lis, hallis, talveaias või väikses salongis.

Compton vaatas baaris otsivalt ringi. Bob von Iserlohi polnud ka siin näha. Võibolla tegi ta õhtujalutuskäiku jalutusdekil.

Compton küsis stewardilt missis Crawfordi järele. Talle näidati ümmargust, ehetega koor-
matud daami, kes innukalt lehvitades istus sõbrannaga talveaia nurgas.

Mööda minnes püüdis Compton paar lause-
jätku kinni: „Miss Brighton — ennekuulmatu kokott — liiga sügava dekolteeaga — —“

Ta naeratas rahuldalt. Kui juba sõbran-
nade vahel algavad klatši jutud, siis ei lakka need niipea. Enne poolt tundi ei tule nüüd mis-
tress Crawford mingil juhul oma kajutisse.

Ta abikaasa istus, nagu seda Compton juba varem oli märganud, baaris ja võttis osa kihl-
vedudest selle üle, palju meremiile järgmisel päeval „Ameerika“ võib seljataha jätta.

Silmapiik oli soodne.

Jack Compton lipsas oma kajutisse ja tuli sealt tagasi kaks minutit hiljem.

Ta oli peale tõmmarud tumesinise töölis-

ülikonna, ta nägu oli tundmatuks tehtud mingi tumeda vedelikuga.

Ettevaatlikult ringi vaadates hiilis ta piki kajutite käiku ja pööras siis koridori, kus asu-
sid välisparda kajutid.

Nr. 233 — 234 — — 235! See oli Crawfordi kajut. Hingeldades jäi ta seisma, vaatas ringi. Tal oli õnne, kedagi polnud näha.

Ruttu avas ta kajut nr. 235 ukse, sulges selle vaikselts enda järel ja tegi valgeks.

Nüüd algas ta tõtates ja mürata läbi otsima kohvreid, sahtleid ja kappe. Iga toosi öölaua-
nuhkis ta läbi, iga mister Crawfordi riidetüki pööras ta ringi. Asjata! — — —

Compton vandus. Kuhu, kuradi päralt, oli mister Crawford peitnud sõrmuse? Kandis ta teda viimaks veel endaga?

See oli mõeldamatu — nii väärtuslikku eh-
teasja! Muide, Compton oli hooamanud, kuidas Crawford oli paljusid kordi õhtu jooksul käi-
nud oma kajutis.

Polnud ta ehk küllalt põhjalikult otsinud?

Jälle algas ta sorima Crawfordi suures ka-
jutikohvril.

Seal kosteis ta kõrvu liginevate sammude
kõla. Neetud! Loodetavasti pole see Crawford,
kes sealt tuleb!

Ta kuulas ärevuses. Ikka ligemale tulid
sammud. Ta ei võinud jääda kauemaks — juba
kuulis ta heledat naisehäält, mehe häält vas-
tas — tõesti — Crawfordide abielupaar!

Selline äraneetud pigi!

Compton vaatas ringi — kuidas saada siit
kõige kiiremini välja? Ilma, et nähtaks?

Läbi vannitoa?

Ühe hüppega oli ta uksele, avas selle ja su-
rus enda vastu vannitoa seinu. Kuulatades hin-
ge kinni pidades.

Crawfordid astusid kajutisse — nüüd tee-
vad nad valgeks — siis märkavad nad korra-
tust kajutis — läbisoritud kohvreid — — —

Välkkiirelt avas Compton ukse, mis viis van-
nitoast koridori, hüppas välja — ja kihutas
järgmisel hetkel piki kajutite käiku.

Seal kõlasid sammud ümber nurga — üks
steward ilmus — ehmus ja asus Comptonile tee-
le ette.

Detektiiv tõukas ta vandudes kõrvale. Aga
steward, kes nüüd alles õieti kahtlustama hak-
kas, võttis kohe hoogu, andis Comptonile näkku
tugeva löögi ja tahtis teda kinni hoida.

Järgmisel hetkel oli Compton ta siiski ma-
ha virutanud ja jooksis tagasi pikemalt mõt-
lemata — kolm ust edasi — kajutisse nr. 239
— Bob von Iserlohi kajutisse!

Ta viskas ukse enda taga võtit keerates
lukku. Siis alles märkas ta, et ta polnud üksi.

Iserloh seisis pidžaamas peegli ees, pööras
nüüd ümber ja vaatles häiritult sissetungijat.

„Nanuu? Sina, Jack?“ ütles ta. „Tohin ma

küsida, mis valmistab mulle sellise ebahariliku külaskäigu au?"

Siis puhkes ta kogu südamest naerma. „Aga, mu poiss, kuidas näed sa õieti välja — —“

„Tss!“ Compton asetab vannutades sõrme suule.

„Mitte nii kõvasti!“ Ta kuulatas koridori suunas ja astus siis päris Iserlohi ligi.

„Bob, tee mulle meelega! Ei tohita teada, et ma olen sinu juures! Keera valgus ära! Kui klopitakse, teeskcle üllatunut!“

„Jah, aga — —“

„Ma seletan sulle kõik hiljem — ma ei teadnud, et sa juba oma kajutis oled, uskusin sinu olevat veel ballisaalis. Nüüd aga —“ ta katkestas.

Häälte sumin muutus valjuks ning hetk hiljem koputati uksele.

Iserloh oli tule ära keeranud, ta tõukas nüüd Comptoni ruttu ja sõna raiskamata voodi alla. Siis alles küsis ta häälega, kui oleks ta just kõige sügavamast unest ärkanud:

„Kes on seal?“

„Kapten!“ kõlas väljast.

Iserloh avas ukse. Mantlit üle tõmmates astus ta välja.

Koridoris sagis erutatud hulk, hirmunud küsivad pilgud suundusid Bob von Iserlohi.

„Ameerika“ kapten, keda oli otsekohe informeeritud sisseõudmisest Crawfordi kajutisse, vabandas, et ta oli ärganud Bobi unest. „Aga steward tahab näinud olla, et keegi mees jooksis teie kajutisse, mister Iserloh —“

„Mees? Minu kajutisse? Eksitus, härra kapten —“

„Teie ei ole kedagi näinud?“

„Ei — muide, mu kajuti üks oli lukus, ma magasin juba — —“

„Siis vabandage, palun —“ kapten pööras mister Crawfordi poole. „Peame järele küsima teistest kajutitest.“

„Mis on õieti juhtunud?“ uudistas Bob von Iserloh.

Crawford seletas talle.

„Meie tulime ballisaalist oma kajutisse — seal leidsime me kõik kohvrid avatuna, läbisõituna — kogu kajuti korratuses — varas — —“

„Mis ta siis varastas?“ küsis Bob, vaevaga naeratust sumbutades.

„Seni pole ma seda veel kindlaks teinud —“

„Kas teie ehk ei kahtlusta kedagi, mister Crawford,“ pööras kapten nüüd ameeriklase poole.

„Ei, mitte kedagi, kapten!“

„Noh,“ ütles Smith, kes ka kohal oli. „Pea ütlema, et teie eileõhtune uus tuttav ei paistnud mulle kuigi usaldusväärne, armas Crawford!“

„Leiate nii?“ Crawford kiskus imestusest silmad pärani.

„Kas teie ei märganud, kuidas ta teid va-

hetpidamata kõrvalt vaatles? Mulle tundus kohe, et see mees pole päris kindel!“

„Keda mõtlete teie?“ küsis kapten sekka. Vastamata tormas Crawford piki kajutite käiku. Teised järgnesid erutatult.

Ameeriklane jäi seisma ühe siseparda kajuti ees ja koputas.

Jack Compton avas alles tüki aja pärast. Tal oli õnnestunud nägemata lahkuda läbi vannitoa Bobi kajutist, sellal kui üldine tähelepanu oli pööratud Bob von Iserlohi.

Ta teeskles nüüd maganut ja hoidis oiates kätt pahemal põsel.

„Veel kord kurat,“ ütles ta, „lõin oma näo kiire ülestõusmise juures vastu öölauda! Saab ilusaid siniseid plekke!“

„Teie magasin juba, mister Compton?“

„Kas teie mitte?“ Compton teeskles üllatust.

„Peab juba varsti hommik olema!“

Crawford vaikis hämmeldunult. Ta otsis sõnu vabanduseks.

Kapten tuli appi. Ta naeratas süüdlaslikult: „Andestage, et koputasime ja teid unest välja kiskusime, mister Compton. See oli arusaamatus.“

Ja Crawfordi poole pöördudes: „Siin olete aga sattunud rumalasse eksitusse, mister Crawford. Mister Compton on mulle isiklikult tuttav: ta on meie tublimaid detektiive!“

„Detektiive — — —“ kogeles Crawford.

„Jah. Ning ma julgen sellega, mister Compton, paluda teie abi selle varguse selgitamisel.“

Comptoni näojooned olid liikumatud nagu ikka, kui kapten talle lühidalt seletas, mis oli juhtunud. Ta lubas teha kõik võimaliku, et tabada varast.

Reisijad läksid, ikka veel ärevuses sagides, tagasi oma kajutitesse.

Lõpuks jäi vaid Bob von Iserloh Comptoni juurde.

Ta ei öelnud midagi, ainult ta suu ümber värises nii pilkav naeratus, et detektiiv talle vihaselt käratas:

„Sul on kõige vähem põhjust naermiseks, armas Bob!“

Iserloh teeskles, nagu poleks ta kuulnudki Comptoni sõnu.

„Vaene poiss,“ ütles ta, kaastundlikult silmitsedes sõbra paistetunud nägu, „sa ei näe tõesti kuigi imponeeriv oma paksu põsega! Kui ma ei teaks, et sa lõid selle vastu öölauda, siis võiksin ma tegelikult arvata, et oled saanud tublisti mööda lõugu!“

„Kasi käomõisa!“ karjus Compton tigestudes.

„Miks nii palavalt, armas Jack? Sa peaksid õieti olema oivalises tujus! Sa oled tõendanud oma muinasjutulisi detektiivivõimeid, oled leidnud smaragdõrmuse — sa eivid ju teda ometi, tõsi?“

Nüüd naeris Bob varjamatus rõõmus.

Pildil vasakul:

Pr. M. Lemberg, kes siirdus Viljandi „Ugala“ teatrist „Draamastuudiosse“. Paljutöotavaid noori jõude teatripõllul.

Pildil paremal:

Pr. Benita Luts — Viljandi „Ugala“ uus subrett. Öppis „Draamastuudios“, mille jättis pooleli siirdudes kondservatooriumi pr. Eineri lauluklassi. Tunnud alati suurt huvi lava vastu. Esmakordselt pidevalt seotud teatrlga.

„Ma ütlesin sulle juba kord: kasi välja! Jäta mind üks! Kas sa ei tea vanasõna: Kes viimasena naerab, naerab paremini?“

„See tähendab —“

„See tähendab, et ma lasen sind hommikul vangistada, *my dear friend!* Jah, ma lasen sind vangistada —“

„Ning sa blameerid end sellega surematuks, armas Jack!“

„Ma ei blameeri end, sest sa evid sõrmust!“

„Mul ei ole teda! Aga tee, mis sa tahad! Vanaproua Rodewaldt oskab sulle igal juhul tänu anda, kui sa riputad asja suurekella külge. *Good night*, mu armas, ning ära vihasta väga, see ei ole terviseks!“

Juba ukstel olles lisas ta: „Muide, sa oled pisut tänamatu, armas Jack — kujutle, kui ma sind poleks peitnud enda juures? Detektiivsissemurdjana — — — Oleks olnud väga huvitav näha siis kapteni nägu!“

7

Sissemurdmine Crawfordi kajutisse andis kõneainet mitmeks päevaks.

Detektiiv Jack Compton oli üldise tähelepanu keskkohaks. Teda rünnati küsimustega järeluurimiste tulemusist.

Compton andis põiklemaid vastuseid ning pidi lõpuks kaptenile teatama, et ta ei suuda tabada varast.

Et Crawford sellejuures pärast hoolsat läbikatsumist kinnitas, et temalt ja ta naiselt ei ole midagi varastatud, siis suundus üldine huvi varsti teistele asjadele.

Imogen Rodewaldt oli üllatatud ülimal määral, kui kuulis, et Bobi sõber oli detektiiv. „Sa ei oelnud meile midagi sellest, Bob —“

„Compton tahtis nii. Ta on lõbureisil ja ei taha, et sellal miski meenutaks talle mitte alati meeldivat elukutset. Võib olla, et ta kartis ka, et ta teda siis vähem lahkelt kohtleks — detektiiviga ei taheta meeeldi tegemist teha...“

„Vastuoksa —“ Imogen naeris, „ma leian ta elukutse olevat eriliselt huvitava —“

Noor naine oli sel hommikul ilusam kui kunagi.

Bobiga oli ta kohtunud, kui just lahkus liftist. Imogen tuli nagu igal hommikul alt laeva ujumisbasseinist ja tahtis nüüd pärast poole tunnist värskendavat ujumist tulla oma kajutisse.

Ta põsed olid punastunud, ta silmad särasid.

Iserloh oli aga jaksanud teda veenda tulema üles päikesedekile.

Ilm oli oiuline. Päike paistis soojalt pilvitul taeval.

Imogen seisatus sõbraga reelingi juures ja vahtis mõõtmatule merele.

Dekk oli veel inimlage, sel varajasel hommikunnil oli enamik reisijaid veel kajutites.

„Kahe päeva pärast oleme New-Yorgis,“ ütles Imogen.

„Jah —“

„Ma rõõmustan jälle jõuda Ameerikasse. New-Yorgi pilvelõhkujad, Chikago — hiigalinn, Los-Angeles — filmiparadiis Hollywood — sellel kõigel on mulle ikka jälle päris eriline võlu!“

„Hollywoodist soovitaksin ma sulle tingimata teha väljasõit Agna-Calientesse, Ameerika Monte-Carlosse.“

Sa jutustasid mulle kord, et sa veel kunagi pole seal olnud. Ma tean Agna-Calientet ühest varemast reisist. Oleks mulle suureks rõõmuks näidata sulle mängusaale.“

„Sa tahad mulle näidata mängusaale? Ja — sõidad sa siis üldse Hollywoodi?“

„Kui sa lubad, siis ühinen ma sinu ja su abikaasaga, Imogen — —“

Naine vaatas talle küsivalt. Siis pööras ta vaikes näo mere poole.

Meretuul mängis ta punakasblondi juuksega, mis hiilgas päikses kui sulav kuld. Ta

peen, iseteadva lõuaga profiil eraldus teravalt sinise mere taustal.

Bob vaatles teda sõnatu vaimustusega.

Lõpuks katkestas ta vaikuse.

„Imo —“ ta kõneles tasa, anuvalt, „Imo — sul tarvitseb vaid sõna öelda — — ning ma jään New-Yorki!“

Ja kui Imogen ikka veel vaikus: „Ära mõtle minust halvasti, Imogen — ära pea mind pealetükkivaks! Aga — andesta mulle, kui ma avalikult välja ütlen: mul oleks väga raske lahkuda sinust!“

Imogen tegi keelava liigutuse, kuid Iserloh jätkas kiiresti:

„Ei — ära ütle midagi! Minu sõnad ei sisalda midagi solvavat, mitte midagi, mida sinu mees ei võiks kuulda! — — — Ma olen ikka üks olnud — kogu oma eluaeg, Imogen! Ei ole iial evinud inimest, kes oleks kuulunud mulle, kes oleks osa võtnud minu saatusest. —

Võib olla olen ma seepärast pisut teelt kõrvale kistud — oleksin hoopis teistsugune inimene olnud — kui näiteks, oleksin evinud sellise naise kui sina — — hea, ilusa, armastusväärse naise!

Olen oma elus paljusid naisi tundma õppinud — kuid igaüks neist tähendas mulle pettumust. Võib olla asetasin ma liiga suuri nõudmisi — aga ma pidin iga naist, kellega tutvusin, võrdlema oma emaga. Keegi ei suutnud seda võrdlust välja kannatada. Minu ema oli haruldane naine — — —“

„Sa ei ole mulle kunagi jutustanud oma emast, Bob — ta suri vara, jah?“ küsis Imogen.

Ta oli jälle pöördunud Bobi poole ja vaales teda kaastundlikult.

„Jah. See on väga kurb lugu. Tunned sa lady Harringtoni? Ei? Noh, tema võib olla pole mingi halb inimene, kuid ta on mõõtmatu egoistlik ja isemeelne.“

Ta sai sellega hakkama — lady Harrington ja mu ema olid kaugelt sugulased —, et pidas kinni suurema rahasumma, millele oli minu emal täielik õigus. — — — Summast oleks jatkunud, et päästa mu isa ärilisest kokkuvõrsemisest.

Lady Harrington keeldus raha väljaandmisest, isa pidi tegema pankroti ja ema suri murest ja meeletusest.

Paar aastat hiljem sai mu isa osavate äriliste võtetega jälle rikkaks meheks — aga mis kasu oli minul sellest kõigest? — — Mu ema ei elanud enam, — olin kaotanud pideme ja elasin rahutut, seiklusrikast elu.

Minust sai see, mis ma täna olen: mees ilma kodumaata...“

Melanhoolne ilme helkis ta silmis, esimest korda selle aja sees, mil teda tundis Imogen, nägi ta väsinud ja nagu kuidagi julgusetu välja.

Imogen aimas, et ta oli esimene naine, kelle vastu Bob oli nii avameelne. Ning kaastundele ja sõprusele, mida ta tundis Bobi vastu, lisandus uhkus noormehe usalduse pärast.

Aga mis pidi Imogen talle vastama? Millega lohutama?

Boy, kes tuli telegrammiga dekile, vabastas naise vastusest. „Sädetelegramm härra von Iserlohile.“

Bob avas paberi. „Lubad sa, Imogen?“ Ja kui viimane noogutas, siis luges noormees läbi vähesed read ja vaatas siis vaikides ja mõtiskledes enda ette.

„Ebameeldivad teated?“ küsis Imogen.

Bob naeratas.

„Ma ei oodanud seda teisiti — minu advokaat teatab, et tüliküsimust lady Harringtoniga — ma vaevan end püsivalt sellega, et käte saada rahasummat, millest sulle äsja rääkisin — ei saa lahendada, kuna lady Harrington viibib Indias ning ta lähem aadress on teadmata.“

„Sul on protsess lady Harringtoniga?“

„Ei, veel mitte. Katsun temaga enne heaga jõuda üksmeelele. Selles, et raha kuulub õigusepärast mu emale, ei ole mingit kahtlust.“

Ma ei taha seda asja jätta. Esiteks seepärast, et summa on liiga suur, et sellest loobuda nii kerge südamega, ja teiseks — — lady Harringtoni õigustamatu keeldumus kiirustas mu ema surma!“

„Sul on õigus, Bob. Ma ei mõista lady Jane'i —“

„Ta peab raha ühel päeval välja maksma, see on kindel. Ta püüab seda aega võimalust mööda edasi lükata, tema ja mu ema perekonnad on juba ammu aegselt vaenujalal. — Kuid ma ei taha sind pikemalt tülitada nende vähehuvitavate asjadega.“

„Miks vähe huvitavate, Bob? Sa tead ju, kuidas ma olen ikka kaasa tundnud su saatusele!“

Imogen kahetses kohe oma sõnu. Sest ta nägi, kuidas Bobi silmad löid rõõmsalt sätenema, kuidas ta näojooned selginesid.

„Sealt tuleb mister Compton!“ ütles Imogen sügavalt hingates. Ta tervitas detektiivi sõbralikumalt kui harilikult ja küsis, kui kaugel oli viimane jõudnud oma otsingutel.

Compton oli sõnaaher, andis viisakaid, aga lühikesi vastuseid ja vaatas ikka jälle mõnilt kokkutõmmatud kulmude alt Iserlohile.

Hiljem, kui Bob läks Thomas Rodewaldtiga tennist mängima — Imogen eelistas lehada lamamistoolis päikese käes, tõukas Compton järsku välja: „Armuline proua — mul on mulje, et — et Bob von Iserloh ei ole teie vastu otsekohene — —“

Imogen istus küünalsirgelt. „Mis tuleb teil pähe, mister Compton?“

Dedektiiv ei lasknud naisel edasi rääkida, vaid jatkas kiiresti edasi:

„Palun, ärge mõistke mind valesti — tahaksin teid vaid hoiatada, armuline proua — mina — Iserloh ei ole mees, kes — — ma mõtlen: teie ei saa tema kaudu mingit rõõmu...“

Imogen tegi oma kõrgima näo. Ta vaatas detektiivile jahedalt, eemaletõukavalt ja pahastavalt. Ta peened kulmud värisesid, ta tumedad silmad vaatasid külmalt:

„Ma ei tahagi tema kaudu saada mingit rõõmu, mister Compton. Muide — teie nõuanded on täiesti üleaurused.“

Naine tõusis, viipas käskiva käeliigutusega Comptonile, kes tahtis ta mahakukkunud raamatut üles võtta, ja tõttas kergejalgselt üle laevalae oma abikaasa ja Bobi juurde.

Ta laskis anda boyl reketi ja pallid. „Ma mängin teiega,“ seletas ta. „Sul pole ometi midagi selle vastu, Bob?“

Jack Compton pöördus pead vangutades minema. „Siin saavutasin just vastupidise katsetule,“ urises ta pahaselt.

8.

Kaks viimast ülesõidu päeva möödusid, ilma, et Jack Compton oleks sammugilähemale jõudnud oma sihile smaragdsõrmuse otsimisel.

Ta riskeeris veel kord läbi otsida Crawfordi kajutit, kui abielupaar külastas igal pealelõunal korraldatavat kinoetendust.

Ta hiilis ka kord Iserlohi äraolekul sõbra kajutisse. Aga kui põhjalikult ka Compton ei otsinud, ikkagi ei õnnestunud tal leida ühtegi jälge, mis oleks teda lähemale viinud sõrmuse peidupaigale.

Ning ometi pidi sõrmus olema kas Crawfordi või Iserlohi käes. Detektiiv avas kõik kohvrid, asjata, ükski salasahtel ei jäänud varjule ta vilunud pilgu ees — kõik oli asjata.

Iserloh ei jätnud kordagi, kui nad kahekesi olid, hooletult küsimata, kas ta ehk on sõrmuse juba leidnud.

Compton vastas puretult vahele. „Ma leian ta, Bob — ning sind võtku saatan ja frika-seerigu elusalt!“

„Ta ei tee seda, Jack. Veel mitte. Minu šansid seisavad hästi, kuid sinu omad — mul on sihuke tundmus, et nad seisavad halvasti, Jack. Sellest on mul kahju.“

Compton ei vastanud. Ta suitsetas sigari lõpuni ja mõtles pingutatult järele. — —

Siis jõuti New-Yorki.

Iserloh ootas kütjat Bill Spencerit, nagu oli kokku räägitud, auriku maandumissillal. Ta tegi pisut järelmõtlikku näo, kui kiiresti ümber keerates nägi kaduvat Jack Comptoni pead läheda šokolaadi automaadi taha.

Siis sammus ta rõõmsalt vilistades Billi poole, kes nüüd välja ilmus.

„Hallo, Bill! Kuidas läheb, vanapoiss? Hästi? Noh, jutusta õige ka, mis sul on nüüd ees? Kauaks jääd maale?“

Nad läksid külg külje kõrval läbi õhtuhämaruses lamavate sadamakvartaali tänavate.

Bill naeris laialt ja jutustas oma meremehe dialektis kõiksuguseid lugusid elust pardal ja peatus vaid selleks vahel, et ikka ja jälle kaugele sülitada ja uut portsjoni närimiskummit suhu toppida.

„Anna ometi mulle ka kummit, Bill,“ ütles Bob järsku.

Bill tõmbas kohe nahkkotikese välja ja surus selle Bobi kätte.

Samal hetkel ilmus poolpimedusest Compton nende kõrvale.

„Tahaksin pisut sinu närimiskummit osa saada, Bob,“ ütles ta ähvardades.

Enne kui Bob vastata sai, keeras Bill ümber, heitis lühikese pilgu detektiivile, ja, enne kui viimane seda taipas, andis kütja talle reeglipärase lõuaahaagi.

Jack Compton kukkus tuikudes maha.

Nüüd alles silmitses Bill teda lähemalt. „Neetud!“ hüüdis ta rabatult. „See ei ole ju sugugi John, nagu ma arvasin! Nii olen ma pimedas vale isikut tabanud!“

Iserloh naeratas endamisi. „Ei, Bill, — see oli ikkagi tõesti see õige...“

Thomas Rodewaldt ei vajanud oma äriasjades New-Yorgis rohkem kui kaks nädalat. Kui ta sõitis konverentsilt konverentsile, ristles Imogen oma mõlemate saatjate, Bob von Iserlohi ja Jack Comptoni seltsis mööda linna.

Detektiiv ei jõudnud kogu see aeg mitte sammugi edasi oma otsingutega. Ta elas hotelis kohe Iserlohi kõrval, aga, olgugi et ta oli Bobi toa selle äraolekul põhjalikult läbi otsinud, ei leidnud ta siiski sõrmust.

Imogen ja ta abikaasa polnud just mitte vähe imestunud, kui kahe nädala möödudes, Iserlohi kõrval New-Yorgi vaksalis ronis pullmannvagnisse ka Jack Compton.

„Minu sõber saadab mind Kaliforniasse,“ ütles Bob hiljem Imogenile. „Tal on nüüd puhkus —“

„Sinu sõber?“ Noor naine tõstis kulmud kõrgele. „Tead sa seda nii hästi, et Compton su sõber on, Bob?“

„Ma pean teda selleks, olgugi et ta teeb mulle palju tüli!“ vastas Iserloh.

Raudteesõidul hoidus Bob vahetpidamata Imogeni läheduses. Seda seiras detektiiv varjatud vihaga.

Ta nägi läbi Bobi taktika: Iserloh kandis smaragdsõrmust enda juures ja vältis osavasti üksijäämist detektiiviga...

Aga mitte ainult Compton, ka Thomas Ro-

dewaldt jälgis Bobi käitumist kasvava rahutusega.

Pidi ta oma naisele jälle tegema hoiatusi? Imogeni käitumine ei andnud selleks õieti mingit põhjust. Ta jutles meeleldi sõbraga, ta kohtles teda sõbralikult, armastusväärsest — aga, kas koketeeris ta temaga?

Rodewaldt ei saanud oma naisest hästi aru.

Imogen oli õrn ja armas talle nagu alati, ta armastas teda — selles Rodewaldt ei kahelnud. Aga kui jutt siirdus Bob von Iserlohile, siis löid särama ta tumedad silmad.

„Ta on nii huvitav, Tom — on vaevast maad, mida ta pole läbi hulkunud. Ja milliseid fantastilisi seiklusi on ta läbi elanud!“

Teinekord ütles ta: „Kui hirmus, Tom, et meie elu on nii üksluine! Meie ei ela läbi midagi ebaharilikku! Meie reisime, siis sõidame koju, elame Eilenburgis, sa sukeldud

jälle täielikult oma ärisse, teeme külaskäike — üks päev on teise sarnane — —“

„Vaene, väike Imo!“ naeratas mees, võttes naise pea oma käte vahele. „Sa tahaksid nii siis meelsamini ühest seiklusest teise lennata?“ Seal muutus Rodewaldt tõsiseks. „Sa teadsid, kui sa abiellusid minuga, milline elu sind minu kõrval ootas. Tunned sa end nüüd mitterahuldatusena, tead endale paremat osa — palun, siis ei jää meile muud üle, kui lahku minna. Ma ei taha, et sa oled õnnetu, Imogen!“

Imogen vaatas talle suuril silmil, hirmunult ja mõistmatult. „Tom! Sa ei mõtle ometi tõsiselt nii?“

„Muidugi tõsiselt!“

„Sa — ei armasta mind enam!“

(Järgneb.)

DAAM KÕRVALLAUAST

Edm. Feher

Täna õhtul mängib kuulus mustlaskapell Kochan!“ lugesin kohviku aknale väljapandud plakaadilt.

Astusin kohvikusse ja võtsin ühe laua juures istet. Magus-õrnad mustlasviisid äratasid minus unistavaid, igatsevaid tundeid, ja sellises meeleolus olin võlutud kõrvallauas istuva noore ilusa daami leegitsevatest silmadest.

Vaatlesin ilusat daami, kes näis olevat musikaalne, sest ta liigutas oma pead vastavalt loo taktile.

Kui orkestrijuht väikeseks vaheajaks viiuli käest pani, kutsusin ta enda juurde.

„Kas tunnete daami, kes istub kõrvallauas mu vastas?“

„Tunnen. Ta on ilus, eks ole?“ naeratas orkestrijuht.

„Käib ta sageli siin kohvikus?“

„Igal õhtul veedab ta mõne tunni siin, sest ta armastab muusikat üle kõige. Tema abi-kaas läheb koju alles hommikul koidu ajal.“

Tahtsin ligneda sihile ja küsisin edasi:

„Mis te arvate, kas see daam, kui istuksin tema laua juurde, jutleks minuga?“

Niipalju kui mina teda tunnen, on ta väga tagasihoidlik,“ rääkis esimene viiul. „Soovitan teil lasta mängida esmalt tema lemmiklugu, võib olla, kõik muu tuleb pärast iseenesest.“

„Täitsa õige. Tunnete tema lemmiklugu?“

„Muidugi.“

Tellisin selle loo ja andsin krõbiseva rahapaberi.

Orkestrijuht läks, alustas mängu, astus siis ise selle ilusa daami laua juurde ja mängis seal oma viiuliga õrna tango talle otse kõrva sisse.

Mängu lõppedes tänas ilus daam kerge peanoogutusega.

Astusin ta laua juurde ja tutvustasin talle end.

Ta ei ütelnud mulle ära, ja kui tellisin pudeli sektit, jõi ta minuga klaasi kaasa. Kui ta aga koju minema hakkas ja ma luba palusin teda saata, lükkus ta mu pakkumise kindlasti tagasi.

Oli daam lahkunud, tuli orkestrijuht mu juurde ja sõnas:

„Eks ma öelnud. See daam on kord niisugune. Aga usun, et leiate tee ta südamesse, kui lasete ta akna all mängida serenaadi...“

Mustlasviidudaja sõnad andsid mulle lootust ilusat daami sel ööl veel kord näha. Igatahes selline serenaad talle meeldib.

Leppisin orkestrijuhiga hinnas kokku, õigem, olin kohe nõus küsitud tasu maksma, ja sõitsime autodes maja ette, kus elas see ilus daam.

Orkester mängis ta akna all serenaadi. Aken oli avatud ja mõne hetke möödudes nägin aknal ilusa daami naeratavat nägu.

Pistsin orkestrijuhile veel ühe krabiseva rahapaberi pihku ja ütlesin käskivalt:

„Aitab muusikast!“

Pillimehed lahkusid kummardades.

„Tohin ma tulla tuppa?“ tahtsin ma küsida, kui oma üllatuseks märkas, et viidudaja ikka mu juures seisab.

„Tehke, et koju saate!“ ütlesin kärsitult.

„Seda ma teengi!“ vastas ta naerdes. Võttis siis taskust võtme, avas ukse ja astus majja.

See ilus tundmatu daam oli nimelt — tema naine!

Oäljasurnud loomaliigid

V. Lao

Terves eluslooduses peetakse alati kõikide sõda kõikide vastu. Kes jääb elu- ehk olemisvõitluses alla, see hääbub ja teda asendavad uued elusolevused. Manalasse varisenud põlvkondadele järgnevad uued põlvkonnad, üks liik annab hääbudes maad teisele. Me teame, et eluvormide koosseis on maakera ajaloolise arenemise kestel, sest ajast alates, kui elu üldse ilmus maakeral, korduvalt muutunud. Kunagi olid valitsevad loomaliigid hiigelsuured vähid — trilobiidid, siis hiljemini, maakera keskajal mesozoilise aegkonna keskel, ümmarguselt 135–200 miljonit aastat tagasi hiigelsisalikud — saurused. Tänapäeval kõnelevad meile nende endisest hiilge- ja õitseajast ainult veel nende luude jäänukid. Aga ka ajaloolisel ajal on maakeralt pühitud mitmed loomaliigid; nende liikide lõplikus hävis on eestkätt süüdi inimene, kes võttis neilt olemistingimused — aitas seega kaasa nende lõplikule kaole või lihtsalt hävitas teatud liigid.

1598. a. avastasid hollandi meresõitjad Mauritiuse saarel Ralkuni suuruse lennuvõimetu tuvi — dront (Didus ineptus). Kõigi andmete järele on mainitud lindu teatud aja peetud keiser Rudolf II õukonnas Prahlas. Lind elas veel kuni XVIII sajandi aluni Mauritiuse, Reunioni ja Rodriguez'i saartel, kuid siis äkki kustub ta nimi täielikult Eluraamatust.

Drondi saatust jagasid veel ka mõningad teised suured lennuvõimetud tuviliigid naabersaartel. Bourboni ehk Reunioni saarel elas bourbon-dront (Didus solitarius Selys). Meie teame temast jutustada ainult niipalju, et ta veel elas XVIII sajandil, — ta hävitamise aja kohta aga puuduvad igasugused andmed. Kolmas üksiklane, kes elas ühel ajal nendega Rodriguez'i saarel, — Pezophaps solitarius — suri välja XVIII sajandil.

Omalajal elas Euroopa kaljuseil rannikul ja subarktilises Ameerikas ning asustus kuni XIX sajandi lõpuni Islandi saarel hea ujulind ja sukeldaja, kuid lennuvõimetu hiigelalk (Plautus impennis). Islandi saarel ta

csines veel perekalt 1830. aastani, kus tal oli kõigist eraldatud kaljudel tihedasti asustatud haudumisväli ja haude-ühiskond. Selle kalju kadudes 1830. a. vulkaanilise purskega merevoogudesse, linnud asundusid kergemini ligipääsetavaile kaljudele ja nende uus asula soodustas nende täielikku hävimist. Sama kurb saatus tabas ka Austraalias ja Uus-Meremaal elavaid hiigelsuuri linde. Need linnud olid tiivutud moad ja kasvaid kuni 4 meetrit kõrgeks. Nende hävimine pidi sündima igatahes väga hiisel ajal, sest veel Cook mainib, et ta neid saare kaldal näinud, ja uusmeremaalased ülistavad oma laules moa jahti, mis maksnud elu mitmel nende esivanemal, sest lind olnud tugev ja julge inimesele vastu hakkama.

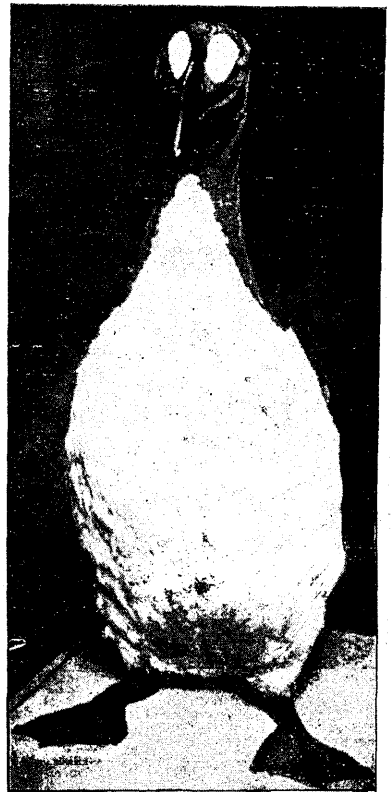
Kui moa XVIII sajandi lõpuks oli hävitatud, tekkis 200 000 pealises pärismaalaskonnas üldine nälg, mis tõi endaga kaasa kestvaid sõdu ja inimsöömist, — ainult Euroopast sissetoodud sead ja kartulikasvatus tegid lõpu sellele metsikule kannibalismile.

Sellised suured jaanalinu sarnased linnud elasid omalajal ka Madagaskari saarel. Nendest oli linnumaailma hiiglaste hulgas suurim äpieraais, kelle muna läbimõõt oli 22 sm., pikkus 34 sm. ning maht vastas 150 kanamuna mahule.

Juba 54 aastat pole enam oma asumisalalt leitud labradori parti (Campolaimus labradorius). Tõenäoliselt on ka selle linnu elusaatus olnud eelmiste sarnane ja inimene on ta maakeralt hävitanud. Viimset korda nähti teda New-Yorgi turul aastal 1878.

Olgu mainitud, et ülalkirjeldatule võiks lisada hulga sellise saatuse osalisi — vähemasti 10 liiki. Tänapäeval on ka juba peaaegu täiesti hävitatud rändav tuvi (Ectopistes migratorius) ja nestor-papagoi.

Ent inimene pole annud armu ka imetajaile loomadele. Omalajal oli suuremaid putukaist toituvaid loomi nii umbes kärbi suurune — almigni, kelle 1861. a. Gundalach Kuuba saa-

HIIGELALK
(*Plautus impennis*)

rel avastas ja keda kirjeldas Berliini zooloogia muuseumi direktor Peters. Loom omas pikka kärssa, kõrget kokkusurutud keha, pikki jalgu samasuguste küünistega ja peaaegu karvadeta saba. Juba avastamise ajalgi ei leidunud seda looma enam sagedasti; kui siis hiljemini Antilli saartele toodi madude hävitamiseks india mungo, oli mainitud looma saatus otsustatud.

1741. a. avastas Steller merilehma. See loom esimesel vaatlemisel sarnleb kalaga, tegelikult aga toidab oma poegi piimaga. Loom elas Kamtsatka rannikul ja Beringi saartel. Teatavasti pidi ekspeditsioon viibima 10 aastat Beringi saartel, ja juba selle ajaga kahanes loomade arv märgatavalt, mis pole ime, kuna ekspeditsioon pidi toituma ainult mainitud looma lihast. Ta hävimisele mõjus kaasa ka veel see, et peale looma kirjelduse avaldamist hakkas kohale valguma vaalapüüdjad ja mitmesuguseid seiklushimulisi ning õnnekütte, et saada tulu kergesti kütitavast loomast. Peale 17-aastast hävitamist olid kaitseta loomad lõpu-

liikult välja surnud. Leningradi muuseumis on tast säilinud mõned nahatükid, ka evime sest loomast pilte, mis maalitud Stelleri õnnetuskaaslane Berekhan. Kvagga (on seeb-
rast värvuselt erinev teisend) — elas möödunud sajandi alul veel suurte karjadena tänapäeva Kapimaa rohtlaantes, Oranjest ja Vaalist lõunapool. Kuni möödunud sajandi kuuekümnendate aastateni oli ta looma-aedades harilik nähtus. Arenev tsivilisatsioon ja asunikude viha nende põlde laastavate seebrade vastu otsustasid ka kvagga (Okapi Johnstonii) saatuse — ta jäi ikka ja ikka haruldasemaks. Lõpuks leidis zooloogilistes aedades veel ainult üksikuid isendeid. Viimane suri Amsterdams 1884. a.

Kvagga saatus tabas ka valget ninasarvikut, kes langes samuti Lõuna-Aafrika asunikude tagakiusamise ohvriks. Kaua aega peeti teda täiesti väljasurnuks, suur oli aga üllatus, kui selgus, et sellest hiigelloomast

D R O N T
(*Didus ineplus*)

on säilinud veel kogumik Ülem-Niili jõgikonnas Lado ümbruses. Belgia valitsus, kellele mainitu loma-ala asumaana kuulub, võttis tarvitusele kõige karmimad looduskaitse vahendid,

et seda liiki väljasuremise eest kaitsa. Viimasel ajal on kuulda, et Aasias on ka mitmed metshobuste liigid väljasuremisel, ja kõik vist teavad, et põhja-ameerika piisnist on jäänud vaid vähesed eksemplaarid Yellowstone'i pargi looduskaitse reservaadile, ning et euroopa piisoneid elab tänapäeval karjade asemel Poolamaal Belovežkij ürgmetsades veel ainult 400 pead ning armetud riismed Kaukasuses Kuubani kaldail.

Mainigem lõpuks, et jaanalinnud Aafrikas, kaasarid ja emud Austraalias, lõuna-ameerika nandud ja uus-meremaa kiivid esindavad viimaseid ürgpärasemaid lindude klassi juba lähemas tulevikus väljasurevaid liikmeid, ning et selliste lindude sugukond oli kauges maakera minevikus palju liigirohkem ja perekam. Ka on kustumas mõningate vaalade — Gröönimaa sinivaal — elusädemeke. Elukonna pilti on inimene ise suurel määral muutnud ja muudab seda tulevikuski.

Lunastatud süütegu

E. WENDEL

See oli juba ammu tagasi, võib olla kakskümmend või kolmkümmend aastat, ja mõlemad mehi, kellest kõneleb see lihtne lugu, katab jahe muru.

Oli kottpime öö, kui kaks meest peaaegu pörkusid vastamisi küla lõpus. Pisut rasvunud metsnik Trimmel, põleva laternaga käes, ja Mikei, puurauja.

„Ah, sina oled, Mikei!“ hüüdis Trimmel pärast seda, kui ta teise nägu oli valgustanud, „kaitsku sind Jumal!“

„Mina jah, härra metsnik,“ vastas Mikei lühidalt.

Selliste sõnaahtrate mägielanikkude juures, kes pidevalt on hädaohtudega silma silma vastu ja surmaga sina peal, ei ole palju suukulutamist, ja nii sai Mikei metsniku mõningate sõnade kaudu sindinuga kohe tuttavaks.

Metsnikuproua oli minestusse langenud ja hoolimata kõi-

gist püüdmisist ei saanud teda meelemärgusele. Ning nüüd oli metsnik teel arsti juurde nelja tunni tee kaugusel asuvasse linna.

„Oh, siis pean olema täielik elajas, kui ma sul sinna joosta lasen,“ hüüdis Mikei peaaegu vihaga, „mine kohe jälle proua juurde, mina tõttan arsti järgi.“

Ja Mikeist ei olnudki enam midagi näha.

„Mikei! Mikei! Võta latern ühes, murrad kaela!“ hüüdis Trimmel mürisevalt, et siis jälle kuulutada samme.

Ei midagi, kõik oli vaikne — öö oli neelanud Mikei.

Ning sellal, kui ilmast karastatud metsnik pisut nukral tundes kobas koju poole, läks Mikei kergel sammul kõige lähemat teed üle kaljude ja kuristikude, üle oja ja kose, müristas üles arsti ja postijaama pidaja, kes uniselt ja vandudes laskis rakendada hobused,

ning juba koidu ajal kolistas vanker arsti ja pukisistuva särava Mikeiga metsniku maja ette.

Mikei ei seisnud metsniku teenistuses, ta oli juhuslik tööline kõigile.

Kuis tuju ja tööd oli, löi ta kaasa, ikka kuulekas, abivalmis ja alati lõbus, ja nii ei olnudki imestada, et see neljakümneaastane vanapoiss — ta ei olnud naistevihkaja, kuid abielust ei tahtnud ta midagi teada, — oli üldiseks lemmikuks.

Ometi ei paistnud see lahja, peeneltvormitud kotkanina, helepruuni lokispea ja siniste silmadega mees sellest midagi märkavat.

Ta evis vaid tüht kirge ja sel-
lele oli ta täiesti orjastunud. Kitsed, pigem jaht nendele. Oli ta kusagil ühe neist haistnud, siis oli lõpp töö ja mööda hingerahu.

Siis muutus Mikei rahutuks, liikuvaks, sõnaatraks ja araks.

Ta silmad, mis muidu paistsid kui mägijärvi, ekslesid siis kui virvatuled.

Ainult päris „oma inimesed“ mõistsid seda muudatust.

„Mikeid veab metsa,“ sosistasid nad ja jätsid ta selleks ajaks üksi, kuna ta ei kõlvanud siis teiste sekka. Oli tal aga kits käes, siis oli Mikei jälle inimene paljude vooruste ja väheste vigadega.

Just möödunud ööl oli Mikei naasnud kitsejahilt, kui ta oli põrkunud metsnikuga, kes tahtis minna arsti järele. Ning Mikei, kes väga hästi tajus oma kire süülikkust, vaatles seda käiku kui talle saatuse poolt määratud ja ärateenitud lepitushvrit, mis pidi teostatama ilma ühegi tänunõudeta.

Seepärast oli Mikei lausega: „Nii, doktor on siin ja nüüd aidaku Jumal“ — vankrilt hüpanud ja minema jooksnud.

Järgnevate nädalate ja kuude jooksul kohtas metsnik Mikeid siin ja seal, aga nii tihti kui ta tegi vähimatki katset puuraiujale öelda, et ta oleks juba lesk olnud, kui poleks olnud Mikeid, siis oli viimasel ikka rutt: „Jäta see, metsnik, ning Jumal sinuga,“ ja ta kihutas juba rutates eemale.

Talle pead vangutades järele vaatav metsnik võis igakord vaid endale uriseda:

„Neetud poiss, neetud, ja see oled ometi sina — et mul on veel minu hea naine.“

Kaua aega oli möödunud, miski polnud muutunud. Ainult kitsed olid kohutavalt vähenenud.

Trimmel ohverdas ööd ja päevad, et lõpetada salaküttide „käsitööd“, — ta oli peaaegu meeleheitel.

Ometi — ühel hommikul oli tal edu.

Mitte kaugel tema luurepunktist, kus ta varitses liikumatult juba neli tundi, paugatas lask.

Trimmel leidis kogenud pilguga ruttu kitse kukkumispaiuga ja tõttas nii tasa ja kähku kui võimalik selle lähedale.

Aga salakütt oli väledam olnud, ja kui Trimmel juurde hüllis, põlvitas see juba looma juures ja nülgis seda.

Trimmel mõirgas: „Käed üles, vilets lurjus, või ma lasen!“

Salakütt oli sihe hüppega üles karanud ja tõstis vaikides verised käed. Hoolimata määratud näost oli metsnik mehe kohe kuju järele ära tunnud.

„Noh, Jumal kaitsku, Mikei, sina oled, — ei oleks oma elus kunagi mõelda võinud, et oled päris vilets — vilets lurjus. Teeb mulle valu, Mikei,“ jatkas ta laskevalmilt tõstetud relvaga, „aga ma ei saa sind aidata, nüüd oled lurjus — tule Mikei, lähme kohtukotta.“

„Aga kitse ei või jätta siia, härra metsnik, selle võtame ühes,“ vastas Mikei ja viskas verise looma turjale.

„Jah, muidugi,“ nõustus Trimmel, võttes enda kätte Mikei püssi, „ma lähen ees, kuna sina ei saa kitsega teed leida, ma ütlen sulle juba, kui tuleb halb koht,“ ning ta sammus täie kindlusega edasi, kuna Mikei järgnes, öeldes: „Nii on õige, härra metsnik.“

Vaikides mindi mäest alla.

Keegi oli neid allaminekul märganud, ja kui nad läbi küla sammusid, metsnik ees ja Mikei taga, siis olid jalul nii vanad kui noored, et olla haruldase etteaste tunnistajaks.

Läbi imestavate ja innukalt saalivate elanikkude marssisid mõlemad rahulikult ja iseteadvalt oma teed, nagu oleks siin tegemist kaitsevaelise vahipositiiv vabastamisega.

Nii läks see läbi paljude paikade, kuni nad lõpuks mitmetunnilise marsi järele jõudsid maakonnalinna.

Varsti sai tehtud protokoll ja püss ning kits võetud metsnikult, kes pidi kohe asuma koduteele, kuna Mikei pidi jääma vangistusse.

Järgnes kohtutoimetus, mis lõppes Mikei mitmekuulise kinimõistmise ja iseäraliku lõputseeniga.

Otsus oli juba loetud, Mikei pidi ära viidama, kui Trimmel Mikei juurde astus, talle käe ulatas ja tagasihoidud valuga ütles:

„Sina lurjus, häbitu lurjus, nüüd hoidku sind Jumal, ja kui su karistusaeg läbi on, siis tulen sulle järele.“

„Ela hästi, härra metsnik,“ hüüdis Mikei südamlikult, haarates Trimmeli käe ja raputas seda tugevasti, „jää terveks seni, see rõõmustab mind neetult, et tuled mulle järele.“ Ning juba olid lahutatud nad ja lahkunud kohtusaalist.

Tühjades, nigelates kohturuumides, kus peaaesjalikult toimusid tragöödiad vähemas või suuremas formaadis, oli seesugune kohtutoimetuse lõpp kindlasti mitte väga sagedane. Mürisev, südamate põhjast tulev naer raksus kui pauk läbi ruumi.

Mikei oli sugulasteta, seepärast ei käinud tal kogu vangisoleku ajal ühtegi külalist. Ka metsnikku mitte.

Lõpuks ometi tuli nii igatsetud vabaduse päev.

Kohapealse rikkama talumehe ilus vanker kahe läikivaks harjatud hobusega, värvilised paelad lalal, sabal kui ka piitsal, peatus metsniku maja ees, Trimmel istus peale oma parimas metsniku mundris ja ise hobuseid juhtides sõitis maakonnalinna.

Kui ärasõit oli juba sündmus, siis tagasisõit oli tõeline triumf.

Sügava ja südamliku tervituse järele asuti kohe koduteele, sest metsniku majas ootas pidusöök. Räägitud sai vähe, spaleeri moodustavatele kohalikele elanikele, kelledest nad mööda sõitsid, müristas metsnik sõidul, osutades Mikeile:

„Mikei oli vilets lurjus, nüüd aga on ta õige mees, teie neetud päevavargad!“ See väljendus vallandas rõõmsa naeru ja vaimustatud järelviipeid.

Mikei oskas täielikult lugu pidada tema jaoks metsnikumajas valmistatud rikkalikest naudingust ning oli selle üle

... vanher kahe lätikvaks harjatud hobusega peatus metsniku maja ees.

ja murdis maha naise mulda-paigutamisel metsniku nagu mõne puu.

Kakskümmend aastat elas Mikei üle oma kunagise süüdistaja. Tema ja ta naise hauda ilustas ta üha armastusega hingedepäeval alpililledega, seejuures puhkavatega kahekõnel pidades, aga ilma ühtegi vastust saamata.

Ning ühel suvepäeval leidsid surnuaia külastajad 83-aastase kõhna, hõbestunud lokkispeaga vanakese, kes juba kaua aastaid sõi armuleiba, mille talle oli kindlustanud ta suur kaitsja, vürst, metsniku hauda kõrval liikumatult istuvana.

Ei olnud mingit ärkamist enam.

Täiesti vaikselt, varvastel oli hiilunud „lurjuse“ hing tavaseisse sfääridesse.

Kolm päeva hiljem kandsid vürstlikud jäägrid, saadetuna kogu ümbruskonna elanikest, tema maised jäänused jumalapõllule ja sängitasid selle igavesele rahule.

väga rõõmus. See rõõm aga tõusis veel, kui metsnik talle teatas, et Trimmel „tema ekstsellentsile“, jahihärrale, oli kohusetruult ette kannud sündmusest ja et ekstsellents Mikeile, kes sageli oli täitnud ajaja kohuseid ja seepärast ekstsellentsile tuntud, andvat metsavahi koha, kui viimasel on selleks isu.

Igatahes polnud Mikeil siin palju mõtlemist — võis ta siis ometi karistamatult elada oma kitsekestele.

Muidugi ei tohtinud ta enam paugutada nagu süda kutsus, aga ta jäi nüüd teiselt vaatekohalt kontakti nende armsate loomakestega, ja sellest oli talle küllalt.

Hõisates oli ta nõus.

Ekstsellents, õilis ja uhke vürst, peen hingetundja ja täis arusaamist inimlikest nõrkust, oli talitanud tõeliselt targasti. Jahiringkond, mis peaaegu täielikult oli salaküttide saagiobjektiks, muutus mõne aastaga kõige hoolitsetumaks ja loomarikkamaks, sest asjatundlik Mikei, kes ümbrust tundis nagu oma taskut ja pea-

le selle oli ka põhjulikult tuttav kõigi salaküttide trikkidega, oskas energiliselt eemale hoida kutsumatute külaliste soovimatu pealetungi.

Kümneaastase koostöö järele viis vikatimees metsnikuproua

Naljad

Puhmanson läheb restorani. Nõuab söögikaarti ja hüüab:

„Oober! Söögikaart on tunailest päevasti!“

Kellner vastab:

„Pole viiga. Söögid samast päevast.“

*

„Keegi mees katsus minu taskust rahakoti üle lüüa, kuid minu naine tõmbas sellest kavatsusest kriipsu läbi.“

„Kuidas nii? Püüdis ta selle mehe varguselt kinni?“

Ei, palju lihtsamalt: ta oli juba varemalt ise rahakoti minu taskust kõrvaldanud.“

Lapseuu.

Välke Lilli: „Kallis tädi, nüüd võime teineteisele kätt ulatada.“

Tädi: „Ja, aga miks siis?“

Lilli: (koolitunnistust näidates): „Vaata, nüüd oleme mõlemad istuma jäänud.“

Abieluldüll.

Paul abiellus Paulaga. Aeg möödus ja naine jäi ja oli 12 aastat olnud. Kuue aasta eest olid nad esimest

korda tõrelenud ja viie aasta ees esimest korda mööblitükkidega pildunud. Täna võtsid nad tarvitusele panid, konservikarbid, saapad või mis parajasti kätte juhtus.

Eile oli Paulal sentimentaalne päev. „Ah, Paul!“ ohkas ta, „kus on see ilus aeg, mil meie teineteist ilusate portselannõudega pildusime!“

Ainukene võimalus!

Ado: „Minu sõber võib naise küsutada selles, millal nad suu võivad avada või sulgeda.“

Juhan: „Täiesti võimata! Kes see sinu sõber siis õige on?“

Ado: „Ta on hambatehnik!“

Õnn.

Pöld: „Teil, härra Mägi, oli vist eile õnnelik kalastuspäev?“

Mägi: „Isegi väga õnnelik, sest ajal, mil kalastasin, külastas mind maksuametnik.“

Toimetusele saadetud kirjandust.

„Taluperenaine“ juulikuu number mustr- ja lõikelehega.

Väljaandja Jakob Loosalu.

„Romaan“ ilmub 2 korda kuus. Toimetus ja talitus Tallinnas, Rataskaevu 9. Postkast 193. Kõnetr. 460-48. „Romaan“ maksab tellides: 3 kuu peale kr. 1.50, 1/2 aastat 3 kr., aastat 6 kr. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasut.

J. & A. Paalman'i trükk, Tallinnas, V. Karja 12. 1934. a.

Vastutav toimetaja Johannes Lauk.

Mida kannab Pariis suvel?

Mõni aeg tagasi leidsid prantslased, et õieline — eriti suureõieline — ja kirju muster on halva maitse tunnus. Nüüdne tänavpilt annab selgeima tõenduse sellest, kui võrd muutlik on prantslannade maitse. Kirjud ruudulised ja kiirgavate värviefektidega suvirõivad domineerivad. Oma ekstravagantsuses ei piirdu prantslane vaid tavaliste mustritega. Chanelli kuulus moesalong — või õigemini selle kunstiline kaastööline Paul Ibre — on leiutanud mustreid, mis mõjuvad oma kombinatsioones reljeefseina. Selline efekt saavutatakse osava värvi-, varju- ja valguseefektide kasutamisega. Üks tema huvitavamaid mustreid mõjub laastudest punutud korvina, teine näib sisaldavat tumedale põhjale kinnitatud rosette või lilli, kolmas näib koosnevat lehviavaist fransidest. Kaunemaid mustreid on tumedal põhjal asetsevad liblikad, mis näivad iga hetk olevat valmis tõusma õhku. Valget crepe de chine'i katavad säravad litirõngad — ent kõik see on vaid näiliselt ja osava varjude järjestuse saavutus.

Marchel Rochas' väikeselt, hiina stiilis musterdatud kangad ei ole küll niivõrd uudsed ja originaalsed, kuid siiski väga huvitavad. Oiemustri põhi on tavaliselt tume, kuna heledaid kangaid täidab tuššjoonise muster. Taft on kujunenud siin võidukaks. Shoti mustriga ruuduline taft ei ole kaugeltki mitte enam haruldus. Isegi Worth serveerib rannapidžaamasid ruudulisest taftist. Tafti võistlejaks suviste õhtukleitide alal on peenekoeline, targeldatud musliin. Poolpidulikel juhtudel, suvisel kellaviiteedel ja tavalisil tantsuõhtuil kuurkasiinodes on ühevärviline kleit kujunenud domineerivaks.

Milline on suvine pealeõuna- ja õhtukleit kujult? Tavaline standartkuju volangidega, plisseeritult, vööga ja jakiga on säilitanud oma koha. Uudsusena võiks mainida vaid, et kleit osutab silmanähtavalt pikenemise tendentsi tagant ja lühenemist eest. Patou moesalong ei loobu isegi pealõunakleitidel seljadekolteest, milline osutub pealegi aukartustäratavalt sügavust. Tavaline mustriline pae-

Chanelli uudsus, reljeefse mustriga riie.

vakleit omab pikki käiseid ja haruldaselt väikest ümmargust kaelaavaust. Marcel Rochas on serveerinud modelle isegi kõrge kaelusega ja sealjuures — šlepiga!

Lisaks röömsamuustrilistele kleitidele kantakse Pariisis praegu samasugusest riidest mantleid ja jakke ühevärviliste kleitide juurde. Sellised mantlid on tavaliselt kolmveerandpikad ja langevad laiadena kuni põlvedeni. Neid kantakse tavaliselt avatuina, kinninõõbituna selline mantel kaotab oma shiki. Marcel Rochas valmistab seesuguseid mantleid kergeist kangaist ja trükitud mustriga musliinidest, milliseid kantakse lihtsa musta kleidi juurde. Tema idee saavutas suure poolehoidu: tumeda, lihtsa linnakleidi elevustamiseks on kirju ja röömus mantel kohane.

Selle mustrikülluse hulgas erinevad meeldivalt šoti pitsid, millised leutas Schiaparelli. Tema koostab neist lühikesi jakikesi, milliseid kantakse mustade kleitide juurde.

Kübaraist eelistab Pariis — vastavalt moesalongide ideedele — endiselt väikese või keskmise laiusega äärega kübaraid ning isegi täiesti ilma ääreta. Tavaliselt on kübar samast riidest mis kleitki. Laia äärega hõljuv kübar kuulub pealeõunaste sündmuste juurde.

Suurepärase teose

saate, kui köidate kokku terve aastakäigu „Romaani“. Praegu on veel võimalik saada kõiki käesoleval aastal ilmunud „Romaani“ numbreid tellimishinnaga.

„Romaanis“ nr. 12 ilmunud mõistatuste lahendused.

Ristsõnad.

Paremale: 1. Poor. 4. Morn. 8. Saal. 11. Parm. 14. Koi. 15. Laamann. 16. Boi. 17. Reas. 19. Ogar. 20. Luna. 21. Idel. 23. Veske. 25. Ime. 27. Asula. 28. Ahv. 32. Kes. 35. Aadlimõisad. 40. Ihar. 42. Aksel. 43. Laes. 45. Noor. 46. Aga. 48. Eel. 49. Ulk. 50. J.n.e. 51. Gori. 53. Ida. 55. All. 56. Kant. 57. Suvila. 58. Ratega. 59. Setu. 61. Ali. 63. Arm. 64. Sõõm. 67. Eta. 68. Ala. 69. Aas. 71. Abo. 72. Ilu. 73. Pugu. 74. Artos. 76. Leks. 77. Mustjaskõrb. 80. Aur. 81. Geo. 84. Sammu. 87. Via. 90. Norra. 93. Laeb. 94. Alõe. 96. Kera. 98. Kiir. 99. Elu. 100. M. J. Eisen. 101. Ees. 102. Tasa. 103. Kaal. 104. Isik. 105. Ruut.

Alla: 1. Parv. 2. Okas. 3. Roska. 5. Olga. 6. Raa. 7. Nari. 8. Sale. 9. Anu. 10. Anno. 11. Poiss. 12. Aidu. 13. Mõla. 18. Ees. 22. Elu. 24. Eha. 26. Mamsel. 27. Aed. 29. Vangivalvur. 30. Ila. 31. Mil. 32. Kaer Lemberg. 33. Hing. 34. Saar. 36. Ike. 37. Õel. 38. Kaja. 39. Aset. 41. Hooletu. 44. Enn Vörk. 47. Adila. 49. Ultra. 52. Isu. 54. Ali. 55. Ra. 56. Kas. 59. Sepp. 60. Tagi. 62. Tatari. 65. Õied. 66. Must. 70. S.O.S. 74. Aits. 75. S. K. F. 77. Muu. 78. Ben. 79. Maa. 80. Ambla. 82. Ooker. 83. Äri. 84. Slot. 85. Mees. 86. Alma. 87. Veel. 88. Aksti. 89. Ärni. 91. Risu. 92. Arst. 95. Oja.

Silbitrellid.

1. Homme. 2. Tehas. 3. Häire. 4. Tabu. 5. Komme. 6. Kõig. 7. Voki. Punktidega märgitud ruutudes: Me teretame kõiki.

Autasusid said:

A. Hints. M. Kesa. J. Aulik. G. Saar. R. Sepp.

RISTSÕNAD

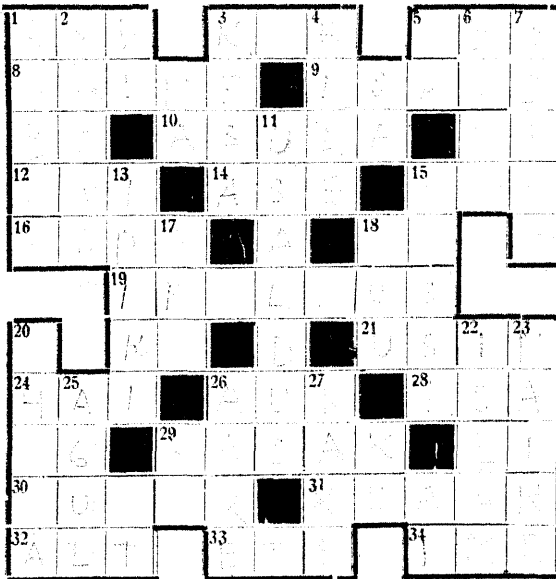
Auhinnaks 2 eks.kol.-leitn. Hinnom'i teost

„Põlise vaenlase vastu“

Paremale: 1. Vald Pärnumaal. 3. Kudumise. 5. Nõuduslik iludus, näkineid. 8. Osariik Ameerika Ühendriiges. 9. Härra. 10. Elukoht. 12. Rvar. 14. Seisukoht. 15. Lennuliin. 16. Luuletajanna (†). 18. Täishääl. 19. Põua järelendus. 21. Virk. 24. Kala. 26. Mulk. 28. Vanem. 29. Valla kirjakandja. 30. Pung. 31. Veevärgi osa. 32. Hääle laad. 33. Poisi lühinimi. 34. Üllatav.

Alla: 1. Kihelkond. 2. Sõiduki osa. 3. Niidetud põld. 4. Aja mõiste. 5. Täishääl. 6. Luuletaja (†). 7. Naise nimi. 11. Veendumus teise aususest. 13. Jaam Mõisaküla-Valga raudteel. 15. Filmitähe eesnimi. 17. Kinnitusselts. 18. Võõras. 20. Sportlane. 22. Usutunnistus. 23. Abikaasa. 25. Äärelinn. 26. Kallisvara. 27. Arv.

Lahendused saata hiljemalt 1. augustiks ühes lahenduskupongiga kaane eelmiselt küljelt.

Vähese rahaga

võite omandada huvitavasisulise

raamatukogu.

„Uudislehe“ ja „Jutulehe“ kirjastusel on ilmunud aastate jooksul palju põnevaid iga-sugusisulisi romaane, mida võimalik saada ainult „Uudislehe“ talitusest.

Nendest romaani-dest on võimalik moodustada huvitav romaani- kogu vähese rahaga. Nõudke hinnakirja „Uudislehe“ talitusest, Tallinn, Rataskaevu 9.

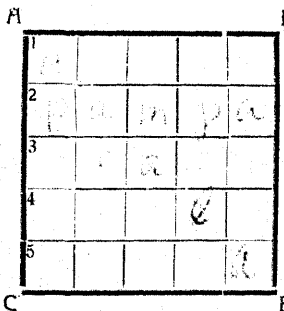
„Romaani“ lugejaid

kes soovivad kaasa aidata meie ajakirja levitamisel oma tuttavate ja naabrite hulgas, palume sellest lahkesti teatada „Romaani“ talitusele.

Soovitamine on tasuta. Sooviavalduses palume teatada ka andmed praeguse tegevuse kohta. Loodame, et paljud lugejaist soovivad meie ajakirja levitamiseks kaasa aidata ja ootame sellekohaseid sooviavaldusi rohkel arvul.

Diagonaal-täitemõistatus

Auhinnaks 1 romaan

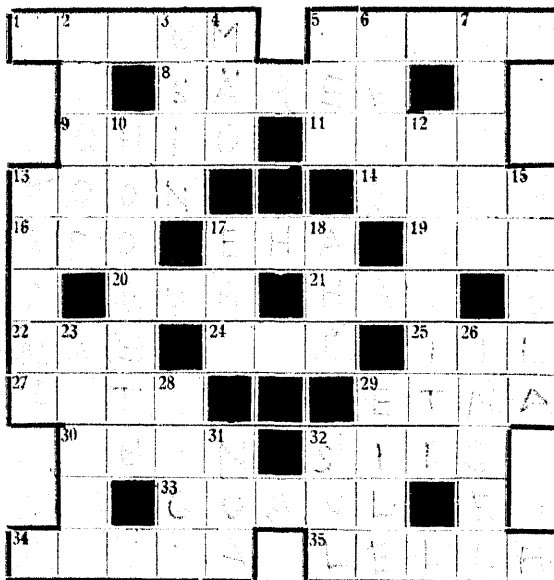

Tähed: a-a-a-a-a-a-a-a-a-b-e-g-k-k-l-l-l-l-m-o-p-p-p-r-r-s annavad järgmised sõnad: 1) Provints ja linn Itaalias. 2) Rohtlaan Lõuna-Ameerikas. 3) Muhameedlaste püha tempel. 4) Lind. 5) Suvituskoht. Diagonaalis: AB — Jõgi ja lahingukoht. CD — Loom Lõuna-Ameerikas. Lahendused saata 1. augustiks s.a.

Üheski perekonnas ei võiks puududa ♦
♦ ajakiri „Romaan“

RISTSÕNAD

Auhinnaks 3 romaani

Paremale: 1. Prohvet. 5. Naise nimi. 8. Lavastaja. 9. Osariik Ühendriiges. 11. Mõõt. 13. Hääl. 14. Juuditari nimi. 16. Mehe nimi. 17. Loode kuma. 19. Nimi piiblist. 20 „Looduse“ väljaanded. 21. Kala. 22. Vald Harjumaal. 24. Naise nimi. 25. Kerge puhang. 27. Eesti näitekirjanikke. 29. Vulkaan. 30. Lind. 32. Kala. 33. Kuulus Vene kirjanik (†). 34. Juhe. 35. Jaam.

Alla: 2. Elektri termin. 3. Kärmas. 4. Vald Järvamaal. 5. Nimi piiblist. 6. Ruumikas. 7. Maa pealt kaotaja. 10. Lohakas. 12. Saarestik Okeaanias. 13. Vanade eestlaste jumal. 15. Kihelkond. 17. Helbeke. 18. Soojendaja. 23. Nõu. 26. Taevaneid. 28. Naise nimi. 29. Aja mõiste. 31. Nimi piiblist. 32. Täishääl.

Lahendused saata hiljemalt 1. augustiks ühes lahenduskupongiga eelmiselt kaaneküljelt.

Ilmus trükist

täielikumaid teoseid heitlusest Landeswehriga kol.-leitn. Hinnom'i sulest

„Põlise vaenlase vastu“

Seda raamatut peaks lugema iga eestlane. Hind 2 kr., raamatukogudele 25% hinnaalandust. Raamat on saadaval „Uudislehe“ talituses Tallinnas, Rataskaevu 9.